

SVOBODA

Рік XVIII. Нью Йорк, Четвер, 3-го Лютого 1910. Число 5.

Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, February 3, 1910. No. 5.

Під розвагу членам Р. Н. Союзу.

Колись, як Руський Народний Союз був ще маленькою організацією, між діями якими мав він займатися крім уділювання заимог та помертвих, було ще багато других гарних річий. Правда, многи з них були тоді а може ще і тепер несповнені, всеж таки в міру розвитку Р. Н. Союзу не завадило бодай деякі з них брати під розвагу або й ввести в житє.

Руський Народний Союз безперечно найбільша українська організація в Америці, тому не диво, що загал сподієсь від него чогось більше як лиш виплачування заимог. Що так справді є, видно з голосів які час від часу відзивають ся в часописах або хочби і з того, що Союз (сам або посредством свого органу „Свобода“) справді нераз бачив потребу займатись ще і другими справами. Усе те було однак більш менш часове тільки між тим як з розвитком нашої імїграції являєсь потреба чогось більше планового, сталого.

Тому то хоч в засаді мож годитись з думкою о. Пристая (Свобода ч. 2), що Союз повинен заінтересоватись питанням колонізації Мексика, однак сам проєкт аби братства Союзові відбули в сїм ділі спеціальні мітинги та вибрали спеціальну для сего комісію, треба вважати невідповідним.

Питанє про колонізацію Мексика мігби уряд Союзу, розуміє ся в рамках статута, полагодити і без спеціальних віч. Та се лиш одно питанє, а таких самих або і важнійших питань є далеко більше і ними вже повинен би зайнятись не сам уряд і не спеціальна а головна конвенція Союзу.

Маю на думці такі справи, як колонізація взагалі (без огляду на се чи в Мексико, Канаді чи Злучених Державах), закупаю землі в старім краю тутешніми робітниками, запотребованє робітників, організації робітничі, страйки та многи другі питання дотикаючі насущного хліба.

Зайнятись сими справами міг би Союз в сей спосіб, що на головній конвенції делегати вибралиб комітет (економічний, чи як його там назвати) складаючий ся приміром з 3 людей, якого цілею булоб:

Збирати від робітників, працьодавців та з других жерел — вісти про се як де іде робота, яка плата, кошт житя та другі обставини; остерігати перед місцевостями де є страйки, помагати організуватись в робітничі заводів союзи і т. и.

Збирати правдиві відомости про се де відповідна земля для поселеня так в Злучених Державах, Канаді як і Мексико (не завадить мати всюди свої колонії тай не кождому одно і те саме подобаєсь), на яких услівях мож її дістати чи купити, що на нїй родить ся, як її управляти і т. и.

Посередничити в закупні ґрунтів у старім краю і тут, давати інформації що до горожаньства, служби військової, паспортів і всяких других справ, через незнанє яких імїгранти наносять нераз значні втрати.

Розуміє ся, що усі ті дані збирав би комітет не на те, аби пліснїли, але на те, аби їх доносити до відомости наших імїгрантів. Інформації маючі загальне значінє міг би сей комітет друкувати в тутешних і старокраєвих часописах або і невеличкими брошурками. Інформації маючі місцеве або личне значінє подавав би лиш тим, хто о се просить за невеликою платою так, що з часом із сего жерела мігби бути Союзови навіть і деякий дохід.

Як кождому добре звісно, народа українського так з Австрії як і Росії прибуває до Америки чим раз більше. Народ сей хоче передовсім роботи або землі, хоче хліба. Хто йому в сїм поможе, той йому приятель. Таким приятелем мігби стати йому Руський Народний Союз посредством згаданого комітету.

Чи стане ним — се від вас лиш залежить.

L. A.

Ще пару слів під розвагу.

Переглядаючи „Свободу“ годі чоловікови справді вийти з подиву, звідки властиво у нас бере ся таке множество велїяких проєктів, котрі сиплять ся в послїдних часах наче з рукава...

Розуміє ся само собою, що кождий проєкт, о скільки він виринає при помочи нашої преси, для добра нашого загалу в Америці, належить, кому як кому, а передовсім славним нашим „Союзовцям“ не тільки приплеснути, але і пієля сил поперті.

Возьмім приміром піднесену д. Кирилоком, а оброблену обширнійше Вєч. о. Пристайом, гадку пляпової колонізації Мексика.

Гадка сама собою дуже красна і гідна попертя, але щож, вона тикає ся лишень одилиць. І річ зовсім природна, що колонізаційні проєкти, хотїя би навіть і здійснили ся, то нема найменшого сумніву, що з винятком одилиць, загалови наших „Союзовців“ ані в гадці не буде „муфувати“ десь в Мексик, от хотїби тільки для тих причин, що у кого охота до „свого куєника землі“ а сли такий мас, як то кажуть трохи „кешу“, то він найде для себе й тут якийсь куєник.

Що знов тикає ся мене, то я бувби тої гадки: чи не ліпше булоб місто роздроблювати і так роздроблений наш загал, попіклувати ся тутешніми його обставинами, а властиво вводити настепенно в житє ті проєкти, котрі заінтересовалиб не тільки поодинокі особи або одилиці, але які булиб корисні і для нашого цілого загалу, а найважнійше, для наших робітників в тім краю.

Про обовязки Р. Н. Союзу, а властиво його членів, багато у нас говорить ся. І так члени Р. Н. Союзу мають платити розмет за померших своїх товаришів, мають складати місячно маленьку лепту на народний фонд, фонд бідних, мають піддержувати матеріально наші народньо-просвітні інституції і т. д. Але що властиво гварантуємо нашому „Союзовцеві“ на случай, сели він в праці о куєник насущного хліба зужиткує цілий свій молодечий вік, постаріє ся, стане „ходячим трупом“?

Сели у него є тут сяка-така родина, — гаразд. Пригорнуть на старі літа сараку. Але що стане ся з нашим бурлакою, який перекоротає ціле житє і хотї був „Союзовцем“ на старі літа лишив ся сам один, мов биланка в полі?

Доки Р. Н. Союз був молодю організацією, його члени були молодими хлопцями, то таке питанє було передчасне. Днесь воно вже трохи інакше. Членів старших чим раз то більше і як раз тепер слід-би нам поставити таке питанє та подбати про його розвязку.

І чи не слід було-б нашим Союзовцям в тїй справі подумати над собою?

„Громада великий чоловік!“

При „Р. Н. Союзі“ є справді фонди, котрими „Союз“ зі згодою усіх членів розпоряджує після впадоби, отже-ж, чомуб тих фондів не ужити на основанє дому для Союзових старців чи калік?

Ану-ж но, славні Союзовці, не спїть! У кого добра воля і охота, пишїть про се як хто думас, а може в кінци добалакаємо ся, чи ліпша ся чи та справа.

Михайло Бєля,
Гол Організатор Р. Н. С.

В справі календарів на 1910 рік.

Календарі до всіх відділів Р. Н. Союзу свого часу зістали вислані. Єслиб однак котрий відділ не дістав календарів, або післанє число календарів показало ся за мале і не вистало для всіх членів Р. Н. Союзу, просимо дотичного пана секретаря сейчас про се повідомити Редакцію, а всякий брак сейчас доповнить ся.

Редакція.

Слівце від Редакції.

Вп. читачі на 6-їй сторінці нинішного числа найдуть табельку п. заг. „Цїни і правила оголошень в Свободі“. Читаючи се, побачать, що зайшли деякі зміни в дотеперішнім поступованю редакції дотично оголошень. І так передовсім оголошеня брацтв і товариств, стоячих як відділи в Р. Н. Союзі і які орган Р. Н. Союзу оголошує безплатно, від тепер будуть номіщувані виключно тільки раз. Длячого так? Річ ясна. Давнійше, коли до Р. Н. Союзу належало тільки кільканадцять або і кількадесять відділів, то їх оголошеня, хотїяби навіть і йшли по кільканадцять разів не робили в часописи великої рубрики. Днесь, коли до Р. Н. Союзу належить вже близько 300 відділів, справа представляє ся зовсім інакше. Як читачі певно вже нераз завважали, були такі числа часописи, де оголошеня мітингів занимали більше як дві сторони друку.

Так само є і з оголошеннями балів. Правда, за них платило ся, однак ся платня рівнож відповідала тим обставинам, коли число відділів Р. Н. Союзу було дуже мале. Тоді се не робило великої ріжниць для читачів, як десь раз на два або три місяці найшло ся якесь оголошенє представленя або балю. Редакція могла без ніякого скривдженя загалу читачів таке оголошенє надрукувати і більшим письмом і більше місяця йому присвятити. Тепер, коли наших товариств є сотки, коли кожде товариство устроює раз у раз балі і представленя та оголошує їх в часописи, вони займають багато місця і то з кривдою загалу. Во таке оголошенє тикає ся лиш малесенької частинки наших читачів а для загалу не приписють ніякого хісна. Для неінтересованих однаково, як-би там було і зовсім пусте місце. Щоб тому лиху зарадити, і хотї в части приблїшити місця в часописи, Редакція вирішила піднести ціни за оголошеня такого рода. І се зовсім слушно. Валь тикає ся тільки малого числа людей, бо тільки одного товариства, яке на тім ще і рибить бизнес, а решті читачів робить, так сказати-б, кривду, бо забирає дороге в часописи місце, на яким могло-б бути щось цікавого і позиточного написано. І томи чи не слухна річ, що-б та частина, що відбирає другим місце в часописи своїми личними, місцевими справами, не винадгородила сего загалови, складаючи до каси Союзу, якого власністю є Свобода, відповідне грошеве відшкодованє. Чи се не слушно?...

Заводячи платню від слова, Редакція хоче дати інтересованим спримогу з гори обчислити скільки буде коштувати яке оголошенє, та зацадити так людям як і собі непотрібних коштів за кількаразове оплачуванє листів з запитамми, „скільки буде оголошенє коштувати“, „яке воно буде велике“, і т. д. Кождий хотїчий помістити якесь оголошенє в часописи потребує лишень глянути в табельку на 6-їй сторінці, найти під відповідною рубрикою де належить його оголошенє скільки платить ся від слова, почислити слова в своїм оголошеню і помножити через подану в рубриці суму. Як в табельці і завначено, ніяке оголошенє безусловно не буде поміщенє без надісланя повної належитости за него. В сей спосіб тільки адміністрація зможе прийти до ладу з усіми оголошеннями.

F 19

Подаючи се до загального відома, просимо усіх інтересованих від днесь точно придержувати ся в справі оголошень вказівок поданих на 6-їй сторінці. Ще раз заявляємо, що від них для нікого ані в ніякім случаю не зробимо винятку.

Редакція.

АНГІН ЦУРКОВСЬКИЙ.

СТРИЧА З КОМЕТОЮ.

Свобідна перерізка твору Каміля Флярмаріона „Конець світа“.

I.

Страхіття неба.

Вічна ніч була пострахом усіх часів.
Вергілія, Ієрміка I. 468.

Живемо власне в 2500 і котрімсь році по Христі.

День перед тим, у неділю хто-б і не глянув з вишини повітряного корабля у долину, міг-би був побачити, як по всьому Парижу снував ся народ у розпуді, бездільно з кутка у куток, неначе паразити збудили до усього, що діє ся в світу. Струнки повітряні кораблі не різали більш повітря своїм скорим наче ластівки летом. На височезних вежах та на доках камяниць-дерихмар побудовані стації повітряних кораблів світили пусткою. Неначе якась страшна пошесть злинула на землю і одним важким ударом перетяла пульсуюче людське жите. А на лицах людей слідно було страшний якийсь несупокій. Зовсім незнакомі собі ставали, і перекидали ся якимись горячковими питаннями. А всі питання вириваючі ся з дріжачих уст завжди були тільки одні і ті самі: „Отже се правда?...“ Найстрашнійша пошесть не була-б таким перепадом наповнила людських сердець як одно однісенке, коротесеньке астрономічне оголошенє.

Вправді були деякі, що хотіли видавати ся за більше відважних та в ряди годі кидали якусь скептичну замітку, щось в роді того: „Се може лиш помилка“, або: „Вона перейде боком“, — однак число таких смільчаків було зникаючо мале.

Бо се напруженє нервів, се ожиданє чогось страшного, непевного є чимсь далеко жорстокійшим навіть від самої найгіршої катастрофи. Важкий удар вдарить тільки раз і за часинку приходить людина опять до себе, привикає до нього волею чи неволею, очунок ся і живе дальше. Але тут було щось незнане, було наближуванє ся чогось невідкличного, непевного, надземського але при тим неможливого і страшного, наче смерть. Всі мусять згинуть — се було певне; але як? Від удару, роздавленя, усе палючої горячки, запалєня ся земської кулі, затроєня воздуха, вдупєня? Який рід смерті постигне людство? І ся страшна грозьба катастрофи була чимсь далеко гіршим як сама катастрофа. Наша душа може терпіти лиш до певних границь. Але безвпинна боязнь, се непевне питанє що вечера про се, що нас жде слідуєчого ранка, се все одно, що тисяч разів вмирати. І страх, що морозить кров у жилах, параліжує душу, сей страх неначе якесь повставше з гробу марево, вплив ся в людський мозок, помішав усі людські гадки.

Вже більше як місяць устала всяка торговля; від двох тижнів замкнено біржі в Парижі, Лондоні, Нью Йорку, Шікаго, Мелборні, Либерті і Пекіні. Бо і по що-ж було займатися ся ще буденщиною, бизнесами знішною або внутрішною політикою наколи цілий світ має згинуть? Навіть суди застановили усі процеси; нікого прецінь не засуджує ся на смерть, як що за пару день весь світ жде свого кінця. Людям нічо вже більше не займало; лише серця били скорійше, неначе знаючи, що ось, ось, ще лиш хвилинка, і вони змовкнуть на віки. Усюди бачимо ся тільки змінені від страху лица, запалі, змінені безсонними почамп лица. Одна тільки жіноча кокетерія опирала ся ще загальному страхови, але і то лиш насильно з трудом, не думаючи про завтра.

Положенє було грізне, майже рознучане, що признавали навіть найбільше холоднокровні. Від самого початку світа не находив ся адамовий рід ще в такій небезпеці. Грозьба небес поставила людству страшенне питанє: життя і смерті.

Але зачнім з початку.

Перед несповна трьома місяцями директор астрономічної обсерваторії на горі Гаврізанкар в гімалійських горах переслав до усіх других астрономічних обсерваторій таку телефонічну телеграму:

„Днесь відкрито телескопічну комету. Денний рух незвичайно слабкий. Барва комети зеленковата.“

Нема майже такого місяця, щоб астрономи не відкривали телескопами якийсь нові комети та про свос відкритє сейчас не повідомлювали другі астрономічні обсерваторії. І тому оголошенє повислої телеграми не зробило ніякого більшого вражєня, як і звичайно се бувало при подібних нагодах. Богато людей інтересуючих ся астрономією своїми дальновидами віднайшли сю нову комету та пильно почали за ньою слідити. Вони і перші обчислили її дорогу.

І ледви появило ся в часописях справозданє їх обчислень, коли один японський учений на підставі оголошєних чисел прийшов до вельми цікавого заключєня. Після його обчислень комета йдучи десь з безкраїв вселенної летіла впрост на наше сонце, та коло 20-го липня мусіла перетяти дорогу землі. І ось — писав японський учений — булоб вельми цікаво про-

вірити єї рахунку, та перекопати ся, в якій віддалі пройде комета поуз землю, та чи не зачіплять вона може собою місяця або і нашу землю.“

Весь учений світ заворушив ся.

Тимчасом астрономи на горі Гаврізанкар збирали усі спостереженя роблені по всіх усюдах про рух незваної комети. Позаяк астрономічна обсерваторія на горі Гаврізанкар була побудована на найвисшій шпильку землі, 8000 метрів над морським плесом, та в наслідок свого високого положєня завжди була ще кілька сот метрів понад найвисше йдучі хмари, була окружена незвичайно рідким але і прозорчим воздухом, тому то і ся обсерваторія вибила ся на перше місце поміж усіма такими заведеннями. На шпильку сеї найвисшої гори уже через девять або десять генерацій мешкало кілька родин астрономів, які поволи, посполєнно, з покоління в покоління привикли до незвичайно рідкого воздуха. Правда, перші там осівні скоро померли. Але науці і промислови поталанило зменшити доскульне зимно через громадженє сонєшних лучів тепла та усунути величезні сніги в проміри кількисот метрів від сьвятині знаня. На збоках гори повсталала малесенька колонія, зложена з родин самих астрономів, які завдяки незвичайному свому положєню і своїм працям, вибили ся на перше місце в научнім світі. І коли європейські астрономи обчисляли дорогу нової комети і прийшли до висновку, що вона мусить дійсно зійти ся з дорогою землі, та що єї два небесні тіла мусять збити ся, то астрономи з Гаврізанкар вислали в світ слідуєчу телеграму:

„Нову комету мож бачити вже голим оком. Барва її все зеленява. Вона летить впрост на землю.“

Цілковита згідність обчислень усіх астрономів не могла будити вже найменшого сумніву. Дневники кидали між народ найдивнійші вісти додаючи трагічні і вічно однакові коментарі, писані буцім то ученими. Перестежувано себе в що раз то точнійших обчисленнях, які прикрашені обясєнями та ніби научовими статями мали представити предмет ще трагіційше, та з ще важнійшої точки. Бо уже від довшого часу усі часописи стали виключно тільки бизнесом. Преса, яка колись так богато прислужила ся свободі людської думки, віддала великанські прислуги політичній волі народів, та загальному поступови, ся преса стояла тепер виключно на услугах капіталу та бизнесу. Кожда часопись стала тільки торговельною рекламою. Для кожної найважнійшим питанєм було продати денно як найбільше число примірників, зробити як найбільше гроша на торговельних оголошенях і тому кожда статя мала одиникий, сяк чи так укритий змісл: „Гроші понад все!“ Дятого видумувано найфальшивійші відомости, які зараз слідуєчого дня з найзимнійшою совістю відкликувано; викручувано факти і в уста учених вкладали слова і гадки, яких вони ніколи не сказали; безлично заперечувано дійсність, а мушці та жінок холоднокровно позбавлювано чести; пускано в обіг найшкандальнійші історії і безличні брехні; публично обяснювано способи і штуки злодіїв та рабівників, зовсім не дбаючи про се, що тим робом множило ся число злочинів.

Увесь змісл і напрям часописий містив ся в двох словах: бизнес і реклама. Наукою, штукою, літературою, філософією, студіями часописи більше не займали ся. Актор проблематичного талану, легкої моралі танцерка, бігун, силач, акробат, кугляр — ставали в однім дни славнійшими і більше знаними, як найбільше учений або винахідник. І довгі віки нарід одушевляв ся такими часописями. Але власне в віці, в якім живемо (XXVI) поволи почала народова спадати полуда з очей. Люди перестали вже вірити газетним статям; і дійсно не стало вже більше часописий в нашій землі, — лишили ся тільки торговельні анонси і оголошеня. І тому то першу вістку про се, що якась нова комета з паленою скоростю летить впрост на землю і в означєнім дни з ньою стріє ся, та опісля другу вістку, що ся комета через затроєне воздуха труючими газами спричинить загальну смерть, прийнято цілком рівнодушно і з недовірєм. Що більше, всякі гумористи почали брати справу з комічного боку та вершами і карикатурами кепкувати з комети. Навіть ще і самі астрономи не здавали собі ясно справи з наслідків, які виплинули-б зі збитя ся комети з землею.

Нараз наспіла нова телеграма, тим разом з Гамільтон, Каліфорнія, яка заставила усіх подумати про справу трохи поважнійше. Вона звучала:

„Дослідди доказали, що комета складає ся з досить густої маси ріжних газів, серед яких переважає двокис вугля.“

Тепер доперва справа стала поважною. Що тепер найбільше занепокоїло людські уми, се власне хемічний склад газів комети; коли воздух землі змішав би ся з газами комети, то се означало-б неминучу смерть. Телеграма прецінь звертала передовсім увагу на газ, двокис вугля.

Так, двокис вугля! Научні часописи лишень те-

пер ним займали ся, знаючи що малесенька вже примішка сего газу в нашій воздухі мусить потягнути за собою неминучу смерть усього людства, усіх звірів і рослин.

Та опять наспіла нова телеграма з гори Гаврізанкар, яка потвердила попередню вість:

„Земля пройде самою серединою комети, яка тепер є трицять разів більша від землі та з кожним днем збільшує ся.“

Трицять разів більша від землі! Се значить, що колиб комета не збила ся з землею, але тільки пройшла поміж землею і місяцем, то і тоді мусілаб оба єї небесні тіла зачепити собою, позаяк як звісно, що єсли поставило-б ся побіч себе трицять таких куль, як наша земля, то в сей спосіб повстане міст, що лущить землю з місяцем.

Та і сама комета тепер вже появила ся на небі і була вже видна всякому голим оком; що ночи блистала вона на темному зводі небес, неначе якась страхіття. А величина її росла з кожною ночью. Неначе витягнений меч ката зависла над головами людства і безвпинно росла, росла, росла...

(Дальше буде.)

Дещо про Пітсбург.

Довгий час я вибиравсь писати про жите наших людей в Пітсбургу, бо маю нагоду з ними частійше стрічатись, та якось воно відволікалось. А нагоду до написаня отсих стрічок дала мені обставина, коли я був на представленях аматорських, які давали тамопні читальники, члени читальні „Просьвіти“ чи М. Шапкевича — сего вже добре не тямлю.

Перше представленє на яким я мав нагоду бути, се Г. Цеглинського „Ворожити“ штука народна в 3-ох діях. Я счудовав ся, коли побачив так добре віддану, доволі тяжку, як на аматорів штуку, та здавалось мені що я справді на сцені нашого руського театру у старому краю. Всі сили вишколені, зжиті зі сценою, як би старі актори, що на сцені зуби свої з'їли. Кожда декорація та ухахарактеризованє поодиноких осіб, робилиштуку справді артистичною. І де у нас такі сили узялись, де у нас такі артисти? Ой є у нашому народі сила, є животність, лиш добувати її хто знає, сей може усього доконати. Се посвідчить кождий хто мав нагоду бути на представленю в Пітсбургу а було й справді народу така сила, що галя досить простора, ледви могла помістити. Аматорів нагороджували присутні гучними оплесками, що їм справді належалося.

Заохочений першим представленєм пішов я і на вечерниці сьв. Николая, коли вичитав оголошенє про се в „Свободі“, потягнувши зі собою і товаришів зі свого плейзу. На програму вечерниць складались отей точки: Д. Бортиянський — Псалом імя Бога моего в 68 і 116, мішаний хор читальні, Деклямація одной із старших дівчат (певно з поміж членів читальні) „Проповідь на горі“ і деклямація одной школярки: Рідне слово, діточі сьпиви відсьпівані шкільною молодіжкою під проводом учителя Е. Гвоздика а вкінці представленє „Подорож сьв. Николая“ в двох

діях та закінченє вечерниць.

На сих вечерницях я єще більше утвердив ся, що над нашим народом лиш трошки щирої праці та доброй волі а усе з ним зробити можна. Позволю перейти собі цілі вечерниці точка за точкою. Мішаний хор відсьпівав вступний псалом без закиду а псалом о скілько можна було вносити був дуже трудний особливо в другій часті. Хор сьпівав дуже добре, тож мусів сьпівати вдруге, мусів повтаряти. Деклямація — „Проповідь на горі“ та „Рідне слово“ віддані були як не мож лучше, видно декляматорки не жаліли труду ні праці, щоб вступити гарно і не принести вестиду читальні, якої заходом єї вечерниці відбувались. Коли прийшла точка „Діточі сьпиви“ вийшов на сцену діточий хор, гурток з яких 50 діточок школярків та школярок певно найлучших сьпіваків, деякі такий дріб, що ледви як то кажуть відсочили від землі почали сьпівати. Сьпівали 3 чи 4 пісні а на останку якусь таку, що плескали в долоні та тупали ногами. По скінченю усі присутні почали так сильно бити оплески, тупати та кричати, що діти мусіли вдруге вийти та відсьпівати свої сьпиви — так дуже усім подобалося.

Прийшла черга на „Подорож сьв. Николая“ — хвиля найбільше цікава для дітей. І бачило ся на сцені 2 чортики, що шукали „недобрих дітей“, та мусіли до пекла з нічим вертати, (в Пітсбургу видно не могли таких знайти), бачило ся 6 чудово пристроєних ангеликів, які дуже гарно сьпівали та зносили дарунки для чемних діточок, бачило ся дальше в 2-ій діжди, такі здавало ся родовитого сина Ізраїля, як купував чортика за 5 корон від парубка Грицька, стару бабусю, як казала дітям казки, а вкінці поважного батька Николая, який наказавши дітям, роздав усім гарні дарунки, а мусів певно добре заосмотрити ся, бо дітий було чимало. На закінченє вечерниць слідувала несподіванка, яку прилагодили міс-

(Продовженє на стор. 6-ій).

ПРОЦЕС

православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи“ Нон. Нирцова
і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Пит.: Коли по сій нагоді — уважайте добре, бо я не хочу тут зробити якоїсь помилки — коли по сій нагоді, як ви відішли з о. Арсенієм у Мендельсона, бачили ви сих двох людей в Оліфанті? Відп.: Я не тямлю.

Пит.: Може знаєте бодай приблизно? Чи було се в тиждень або коли в кілька днів чи як? Відп.: Не можу сказати. Було се в тиждень або два тижні, я не тямлю.

Пит.: Де були ви в Оліфанті? Відп.: Я бачила їх найперше у одного Росіянина.

Пит.: У одного Росіянина; а як він називав ся? Відп.: Я не знаю його імені; а потім я бачила їх в канцелярії мирового судії.

Пит.: А яким способом ви зайшли до сего Росіянина? Відп.: Вони мене там припровадили і сказали, що знайдуть мені роботу.

Пит.: Звідки вони вас привели? Хто вас там завів? Відп.: Було там ще двох інших людей; не обжалованих.

Пит.: То вони завели вас до сего Росіянина? Відп.: Так.

Пит.: І хто був в хаті? Відп.: Там був один чоловік, а тих двох людей там мене привело.

П. Сніткін: Але не обжалованих, чи не правда?

Пит.: Чи ви тоді служили у Мендельсона? Відп.: Так, я служила у Мендельсона.

Пит.: А чи приходив хто по вас до Мендельсона? Відповідьте так або ні. Відп.: Так.

Пит.: Чи сям хтось, що приходив по вас до Мендельсона, був може котрий з обжалованих? Відп.: Ні.

Пит.: То хтось инший? А кілька же пришло до Мендельсона при сій нагоді, щоби вас відвідати, щоби вас забрати, один чи більше? Відп.: Двох.

Пит.: І куди ви пішли сими двома людьми? Відп.: Я їхала з ними трамваєм (стріт-кара.)

Пит.: Але куди? Відп.: Ми поїхали до Оліфанту.

Пит.: А де ви зайшли в Оліфанті? Відп.: До якогось реставрації, чи до цукорні.

Пит.: Чи крім сих двох людей стрінули ви в сій цукорні ще кого, з ким би ви говорили, маю на думці? Відп.: Там був лише служачий.

Пит.: А куди ви пішли з цукорні з сими двома людьми? Відп.: Ми пішли до сего Росіянина.

Пит.: О скільки розумію, то ви не знаєте його імені? Відп.: Ні.

Пит.: А кого застали ви в його хаті? Відп.: Там був господар дому.

Пит.: Як довго ви там були? Відп.: Не можу сказати, як довго.

Пит.: А куди ви пішли від сего Росіянина? Відп.: Ми пішли до канцелярії мирового судії.

Пит.: До якого мирового судії? Відп.: До якогось жидка; не знаю, він нисський ростом.

Пит.: Но се був мировий судія в Оліфанті, а не мировий судія в Мейфільд? Відп.: Так.

Пит.: А передтим, чи бачили ви сих двох обжалованих? Відп.: Я їх не бачила, аж доки ми не приїхали до Оліфанту.

Пит.: Де ви їх бачили в Оліфанті? Відп.: Я їх бачила, як вони прийшли до сеї канцелярії.

Пит.: Чи ви не бачили їх у Росіянина? Відп.: Не знаю напевно, чи вони там були чи ні.

Пит.: Чи не розмовляли ви де-що з ними? Відп.: Я не тямлю сего добре.

Пит.: А де ви вперше розмовляли з котрим небудь із сих обжалованих? Відп.: В Оліфанті.

Пит.: Де в Оліфанті? Відп.: В сій канцелярії.

Пит.: І про-що ви розмовляли в сій канцелярії із сими обжалованими? Скажіть лише, що вони говорили до вас, а що ви до них. Відп.: Я нічого неговорила; я говорила те, що вони мені казали.

Пит.: А що вони вам казали? Відп.: Один з них казав мені, що оженив ся зі мною, а другий казав, що дасть мені 10 тисяч доларів, коли я заявлю, що дитина є від Арсенія.

П. Гарван (до 9-того судії присяглого): чи се вірно сказано?

9-тий судія присяглий: Лише одно питань. Я хочу знати, хто предкладав їй гроші, а хто предкладав їй женячку.

Судія: Чи переклад є вірний?

9-тий судія присяглий: До тепер вірний.

Судія: То все, що хочемо знати.

П. Гарван: А як вони се говорили, то чикрім сих обжалованих був там ще хто присутний? Відп.: Се було в домі одної жінчини, коли вони мені се говорили. Там було троє людей.

Пит.: В чім було се домі? Відп.: П. Здравітської.

Пит.: А чи те все було перед чи потім, як ви пішли до канцелярії мирового судії? Відп.: Наперед ми ходили до Здравітської, а потім до канцелярії.

Пит.: Чи ви пішли від Росіянина до Здравітської? Відп.: Насамперед були ми у Здравітської, а потім я пішла з ними до сего Росіянина. Звідтам-же пішли ми до канцелярії.

Пит.: Ну, а чи бачили ви сих обжалованих у Росіянина? Відп.: Ні.

П. Сніткін: Сьвітлий Суде, я ставлю отей мвнесок, щоби сю часть зізнання, що відноситься до якогось предкладав їй 10 тисяч доларів і женячки, вичеркнуту з протоколу на сій підставі, бо воно зовсім певно, що жаден з обжалованих сего не говорив.

П. Гарван: Я годжуся поки-що на те, доки ми се-

го не висьвітливо. Воно здасть ся, що дуже тяжко то висьвітлити, но ми будемо терпеливі.

Судія: Дуже добре.

Пит.: А тепер питаює вас знов, чи ви приїхавши до Оліфанту читали наперед до Здравітської і чи було се перше місце, куди ви ходили перед тим, заки пішли до канцелярії.

Судія: Ліпше, спитайтесь її де Здравітська мешкала. Вона могла відіхати від неї.

Пит.: Чи п. Здравітська мешкає в Оліфанті? Відп.: Ні, в Мейфільд.

П. Гарван: Отже Сьвітлий Суд має слухність, а не я.

Судія: Чи вона мешкає в Мейфільд? Відп.: Так.

П. Гарван: А перед тим, заки ви приїхали до Оліфанту, чи ви ходили до Здравітської? Відп.: Вони прийшли, сих двох людей прийшло до Мендельсона. А як ми вийшли на улицу, то було нас трое.

Пит.: А потім де ви пішли? Відп.: Потім ми поїхали до Оліфанту.

Пит.: А коли ходили ви до Здравітської? Відп.: Було се перед виїздом до Оліфанту, коли вони мені про се говорили.

Пит.: Тепер-же скажіть нам, хто ще був у Здравітської крім вас і сих двох людей? Відп.: Крім сих двох людей і мене була там п. Здравітська і її донька.

Пит.: Чи був там котрий із сих обжалованих? Чи був там Кирчів або сей другий обжалований? Відп.: Ні.

Пит.: Ну, а де насамперед і взагалі чи бачили ви сих двох людей в Мейфільд? Відп.: Ні, я їх там не бачила.

Пит.: Потім ви поїхали до Оліфанту..

Судія: Чи під словами „сих двох людей“ ви розумієте обжалованих?

П. Гарван: Так.

Судія: Ну, то ліпше ставте питання в сей спосіб.

Пит.: Чи ви бачили котрого із сих обжалованих в Мейфільд? Відп.: Ні.

Пит.: Отже потім ви поїхали до Оліфанту. Відтак ви кажете, що пішли до цукорні і до дому одного Росіянина. Де пораз перший бачила ви сих двох обжалованих? Відп.: Насамперед вони прийшли до сего Росіянина а опісля пішли до сеї канцелярії.

Пит.: Чи ви розмовляли де-що з ними у сего Росіянина? Відп.: Ні, я нічого до них не говорила.

Пит.: А чи говорили ви що з двома другими людьми? Відп.: От, ми собі розмавляли.

Пит.: Чи потім пішли ви до канцелярії. Відп.: Так.

Пит.: Після вашого зізнання, то ви мали розмову з тими обжалованими що-до 10 тисяч доларів. Де ви мали таку розмову і коли?

П. Сніткін: Протестую проти форми питання.

П. Гарван: То я цюфакю питаює в такій формі.

Пит.: Де се було пораз перший? Значить, де пораз перший розмовляли, бесідували ви з отими двома людьми, з сими обжалованими? Відп.: Я до них много не говорила.

Судія: Зчеркніть сю відповідь.

Судія: Коли ви по раз перший мали з ними розмову? Відп.: Там в канцелярії.

П. Гарван: Чи се було передтим, заки ви підписали документ? Відп.: Передтим.

Пит.: І хто ще був при тім, як ви говорили з двома обжалованими? Відп.: Там було около четверо людей.

Пит.: Тепер скажіть нам докладно, що вони говорили? Відп.: Я не тямлю докладно, що вони говорили. Се вже так давно і я собі не запам'ятала.

Пит.: То яка була суть розмови? Що говорив до вас Кирчів або сей другий чоловік? Відп.: Кирчів говорив раз по раз, що я повинна заявити, що ся дитина походить від о. Арсенія.

Пит.: І потім ви підписали документ? Відп.: Так, я підписала, но я не знала, що підписала. Вони казали мені підписати. Я гадала, що то була правда.

Пит.: Ви гадали, що то була правда? Відп.: Вони казали мені присягнути на се і я присягнула, а потім казали мені се і те.

П. Гарван: Я скінчив. Ви можете допитувати.

Допитує п. Сніткін.

Пит.: Маріє, ви кажете, що маєте 26 літ. Відп.: Так.

Пит.: Кілько мали ви літ, як прийшли до Америки? Відп.: Я не знаю; я знаю тільки, що я вже тут чотири роки.

Пит.: Отже, то ви не знаєте, кілько мали літ, як тут прийшли, лише, що ви є тут чотири роки? Відп.: Так.

Пит.: Ви сказали, що походите з Галичини, з Австрії. Відп.: Так.

Пит.: Як ви виїмігрували з Галичини, то до якого першого порту ви прибули? Відп.: До Шенандоа, до свого брата.

Пит.: О, Шенандоа, в Пенсильвенії? Відп.: Так.

Судія: Мені здасть ся, що вона не розуміла вашого слова „порт“.

Пит.: Чи можете нам сказати, в котрім то році ви прибули до свого брата в Шенандоа? Відп.: Ні, не знаю.

Пит.: Як довго перебували ви в Шенандоа, заки виїхали з відтам? Відп.: Півтора року; рік і шість місяців.

Пит.: Виїхавши з Шенандоа, де ви потім пішли? Відп.: До монастиря.

Пит.: Де був сей монастир? Відп.: Я не знаю, як називаєть ся та місцевість.

Пит.: Як ви виїхали з Шенандоа, то ви не знали, до кого ви йшли? Відп.: То один сьвященик там мене поручив, і він мене там запровадив.

Пит.: А як називаєть ся сей сьвященик? Відп.: Не знаю; він там не мешкав, отже й я не знаю.

Пит.: Як довго знали ви сего сьвященика, що запровадив вас до монастиря? Відп.: Я не знала його аж до сего часу, як він мене запровадив.

Пит.: Де ви з ним стрінулись? Відп.: На залізниці, як я їхала.

Пит.: То ви отже відішли від свого брата в Шенандоа, всіли до поїзду (трен) і не знали, куди їхали, чи так? Відп.: Я їхала до своєї сестри в Сімсон.

Пит.: А як називаєть ся ваша сестра? Відп.: Олена Криніцька.

Пит.: В тім часі, як ви відішли від свого брата в Шенандоа і всіли до поїзду, то ви, панно Маріє, мали намір їхати до своєї сестри в Сімсон, Па., чи так? Відп.: Я їхала до своєї сестри в Сімсон.

Пит.: Се не те, про що я вас питаю.

П. Сніткін: Вношу, щоби сю відповідь зчеркнути з протоколу, бо вона не стосуєть ся до мого питання.

Відп.: Я їхала до своєї сестри в Сімсон, а сей сьвященик мешкав в Сімсон.

Пит.: А як ви знали сего сьвященика, з котрим ви правдоподібно ніколи не стрічались, як ви знали, що він мешкав в Сімсон? Відп.: Він сказав мені про те в поїзді (трен).

Пит.: Добре. А кілько було жінок-пасажирів в сім поїзді крім вас? Відп.: Там було много жінок.

Пит.: І єдиною жінчиною, по яку сьвященик приїхав, щоб взяти її до монастиря, були ви, чи так? Відп.: Я їхала до своєї сестри і ми гуторили в поїзді.

Пит.: Чи ви сиділи в тім самім переділлі, що й він або ви перейшли там, де він сидів, або чи він перейшов до вас? Відп.: Я сиділа сама. Він їхав зі своєю женою.

Пит.: І ви ніколи не бачили сьвященика передтим, як стрінулись з ним в поїзді? Відп.: Ні, я його ніколи перед тим не бачила.

Пит.: Чи він перейшов там, де ви сиділи? Відп.: Сидячи в поїзді, я говорила по російськи; я заговорила по російськи до Англічан, а він почувши як я говорила, прийшов потім до мене і розпочав зі мною розмову.

Пит.: Тепер прошу нам сказати, що він насамперед говорив до вас?

П. Гарван: Протестую проти сего, бо воно безусловно не належить до річи, Сьвітлий Суде.

П. Сніткін: Я цюфакю питаює, коли воно так вас дражнить.

П. Гарван: Воно мене не дражнить; воно мене нудить в безконечність.

Судія: Йдіть дальше.

Пит.: Чи сьвященик товаришив вам особисто або завів вас до сего монастиря? Відп.: Я пішла до своєї сестри; я прийшла до своєї сестри. Він показав мені, де моя сестра мешкала.

Пит.: Чи ви лишились там із своєю сестрою? Відп.: Так, я була там тиждень.

Пит.: То сьвященик не забрав вас, вийшовши... Судія: Не робіть заміток, лише ставте питання.

Пит.: То сьвященик не взяв вас до монастиря сейчас, як розстав ся з вами в поїзді.

Судія: Вона прецінь сказала, що перебувала тиждень з сестрою. Прошу не робити заміток. Можете ставити такі питання, як вам подобаєть ся і най лава присяглих ріпає о зізнанях. Ми мусимо скінчити.

П. Сніткін: Добре, Сьвітлий Суде.

Пит.: Ви кажете, що не знаєте, як називаєть ся монастир, де ви служили? Відп.: Ні, я не знаю.

Пит.: Як довго ви там служили? Відп.: Шість місяців.

Пит.: Чи ви стрічались з о. Арсенієм в протязі тих шість місяців, як ви там служили? Відп.: Де?

Пит.: Я чайже не знаю; ви знаєте. Отже, чи ви його там стрічали? Відп.: О. Арсеній не мешкає там; він мешкає в Мейфільд.

Пит.: А де знаходиться сей монастир? Відп.: Я не знаю, в якій місцевості, як називаєть ся ся місцевість.

Пит.: Ну, а чи бачили ви коли о. Арсенія в сім монастиря, котрого назви ви не можете подати, ані не можете сказати місцевості, де він находив ся?

П. Гарван: Я вношу, щоби зчеркнути послідню часть питання.

Судія: Піддержую внесок.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відкликати що до зміни свого питання.

Судія: Воно досить тяжко дістати відповіді на поєдинчі питання.

Відп.: (сьвідок): Він любив там приходити.

Пит.: Чи в протязі тих шість місяців, як ви там служили, бачили ви його часто? Відп.: Він любив там приходити з Мейфільд. Те все належить до него, під його опіку.

Пит.: Ні, я питаює вас, чи ви його часто бачили. Відп.: (нема відповіді).

Судія: Чи ви часто його бачили? Відп.: О, ні.

9-ий судія присяглий (звертаєть ся до товмача): Ви не поставили добре питання.

Судія: Чи ви часто його бачили? Тепер, завдайте се питань.

Судія: Простіть, пане товмачу, що скажу вам ще раз, не пересправляйте зі сьвідком.

Товмач: Я не пересправляю, Сьвітлий Суде.

Судія: То перепрашаю. Ви не послухали моїх розказів. Коже слово, яке вона говорить, перекладайте на англійське так докладно, як лиш можете, а коли оборонець жадає інших відповідей, то він поставить своє питань.

Пит. (цитанє повторене): Відп.: Він не прихотив там часто.

(Дальше буде).

SWOBODA

(LIBERTY)

The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканця:

326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKY,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on
application.

Entered as second-class matter
December 21, 1906, at the Post
Office at New York, N. Y. under
the Act of Congress of March 3,
1879.

„Свобода“

часопись для русского народа в
Америці і орган „Р. Н. Союза“
выходить що тижня в четвер і
коштує:

в Америці на 12 місяців \$2.00
до стар. краю на 12 місяців \$2.00
в Америці на 6 місяців \$1.00

Оплачувати газету треба всер-
да з гори.

Гроші треба посилати в ре-
джістрованим листі, або через ек-
спресовий, або поштовий money
order (моні ордер). Money order
то є карточку, котру дістанете
від почтара або агента на ек-
спресовім офісі, пішлить нам бо
без того ми не годні грошей ді-
стати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати ли-
шень на одній стороні картки
Дописи непригожі до друку не
читать ся, наколи з гори не було
визначено, що жадає ся її звор-
ту і не було залучено марок на
зворот.

Ще в справі нашої колонізації.

Наколи у нас справа ко-
лонізації виринула на по-
рядок денний і ньюю по-
чинає ся наш загаль серіоз-
нійше інтересувати, не від-
речи буде подати до відома
вільні до обняти землі на-
ходячі ся в Злучених Держ-
авах. Веручи за підставу
остатнє урядове справозна-
не находимо, що в Стейтах
є ще до роздачі слідуєчі
обшари:

	Землі вміреної акрів	Землі невим. акрів
Alabama	129.713	—
Arizona	12.905.121	29.864.081
Arkansas	1.061.185	—
California	23.232.284	6.640.209
Colorado	21.498.272	2.198.425
Florida	353.294	61.648
Idaho	7.308.958	19.476.044
Kansas	171.446	—
Louisiana	116.249	—
Michigan	235.551	—
Minnesota	1.523.205	265.500
Mississippi	42.791	—
Missouri	27.480	—
Montana	20.570.256	25.962.184
Nebraska	3.074.658	—
Nevada	33.339.460	27.837.590
N. Mexico	31.566.999	13.210.206
N. Dakota	2.189.300	132.850
Oklahoma	86.339	—
Oregon	12.188.457	4.769.456
So. Dakota	6.414.049	147.246
Utah	11.901.823	24.677.175
Washington	2.347.825	—
Wisconsin	13.280	—
Wyoming	34.492.943	2.652.359

В сей спосіб отже під по-
ру находить ся в Злучених
Державах 226.690.938 акрів
вміреної землі, яка жеде на
колоністів, та яку уряд
час від часу роздає охочим
фармувати.

І так сими днями дер-
жавний секретар Ballinger
оголосив пояснення, що до
роздачі між білих поселенців
1.400.000 акрів землі, на-
ходячої ся у всхідній частині
стейту Монтана.

Полоса, яку призначено
на поділ, обіймає найліпшу
землю в повіті Valley. Там,
де її уживано вже під за-
сіви, дала вона вже 20 до
30 бушлів пшениці з одно-
го акра, а 40 до 70 буш-
лів ячменю і великий збір
сіна, альфальфи і яри.

До віддана сеї землі під
управу спонукала уряд
петиція, надіслана до бюра
секретаря справ внутріш-
них через партію проми-
словців з стейтів Мінесота
і Монтана, котрі в падоли-
сті минулого року огляну-
ли сю землю.

Земля ся буде віддана на
підставі звичайних законів
для поселенців, з помине-
нем системи льотерийної,
як се мало місце при по-
передних роздачах земель.
Таким робом обійде ся вся-
кі злишні видатки і гіркі
заводи, як се бувало, коли
льотерийна метода була
примінена при поділі зе-
млі. Поселенці можуть о-
глядати сі ґрунта кожного
часу по дни першого мар-
та с. р. а голосити ся до
земельного бюра в Glas-
gow-i (Montana Land Office)
почавши від 31-го марта
с. р.

Заряд залізничі Great
Northern видав спеціальну
мапу, вказуючу місце, де
лежать сі ґрунта і подає
всякі подробиці тикаючі ся
пригожости сеї землі під
управу. Мапу з інструкція-
ми висилає даром кождому
S. J. Ellison, General Pas-
senger Agent, St. Paul,
Minnesota.

Тутешні закони дають
кождому горожанинові і тим
всім, котрі зайняли свій
забір зістати ситизена-
ми, право на 160 акрів зе-
млі находячої ся під контро-
лею уряду; оплата за одер-
жані землі вносять 1.25
від акра.

Правда, стейт Монтана
лежить „на вестах“ а „ве-
сти“, щоб так сказати для
більшого числа горожан
Злучених Держав є книгою
запечатаною семи печатя-
ми. Мешканці всхідних стей-
тів не мають зовсім понятя,
як живуть там люди, чим
занимають ся, що їдять, як
ходять. Цікаві подробиці
про тамошне жите, спеці-
ально про стейти Орегон і
Вашінгтон (що граничать
з Монтаною від заходу) по-
дає останнє число з люто-
вого „Scribner's Magazine“
в статі під заголовком „The
Progressive Pacific Coast“.
Говорить ся там, що богат-
ство західних стейтів ста-
новлять передовсім три ар-
тикули: лососі (риба) садо-
вина і оріхове дерево. Пер-
ше найважнійше місце зай-
мала пшениця, — днесь
садовина, яка дає 20 разів

більше доходу з акра, як
пшениця в найліпший рік.
Однак при деяких уліпше-
нях даби ся збільшити і
дохід з управи пшениці,
хотий все таки не в двай-
цятєро.

Незвичайний дохід дають
лососі. Оден стейт Вашинг-
тон мав за минувший рік з
ловлі сеї риби чистого до-
ходу 7 мільонів. М'ясо лосо-
сів стаяновить на вестах,
щоб так сказати національ-
ну потраву і є одним з най-
важнійших споживчих ар-
тикулів.

Але найголовнійше бо-
гацтво сих країн становлять
оріхові ліси. Вартість орі-
хового дерева в лісах в од-
нім стейті Орегон обчисле-
но після урядових виказів
на 300 мільярдів 600 мільо-
нів доларів, отже значно
більше як вносить уся на-
ходяча ся в обігу готівка
в цілих Злучених Держа-
вах.

Як-би там з рештою і не
було, подаємо сі числа до
відома охочих фармувати
та евенгуально і до ужитку
будучій нашій колонізацій-
ній комісії.

Лист з Парани, Бразилія.

В числі 43 і 44-ім (остан-
нє з дня 11-го падолиста
1909 р.) Вашої поважаної
часописи появила ся допись
з Парани п. з.: „Соціалне
і економічне положєне і при-
чини упадку „Зорі.“ — По-
минаю то, що автор тої до-
писи підписаний С. П. сам
єсть тим Стефаном Петриць-
ким, котрого він в дописи
представляє як заслуженого
і лиш через людську кле-
вету скривдженого, поми-
наю то, що С. П. хотий
вже довгий час є в Парані,
пізнав лиш дві руські ко-
лонії і то не ґрунтовно, а
приступаю відразу до істо-
рії „Упадку Зорі.“ — Коли
д. Стефан Петрицький враз
з ОО. Василянками прибув
до Парани, то першим його
ділом було, не вставивши
ні слова про Куритибу і
не пізнавши нікого і нічо-
го, накинути ся в тутеш-
ній „Gazeti Polskiej“ на ОО.
Василян і розбити кури-
тибських Русинів, котрі
тримали ся досить солід-
дарно; в сей спосіб він пер-
ший кинув зерно незгоди
між Русинів по колоніях.

Написав ся тоді в тій самій
газеті довгу відповідь, ко-
тру передрукував „Руслан“
в перекладі, не в цілі бо-
ронєня ОО. Василян,
лиш щоб сказати і довести,
що С. П. пише неправду.
Тоді то Комітет у Львові
оголосив, що д. Ст. Пе-
трицького не уважає за де-
легата і завізав його до
вручення книжок, призна-
чених для бразилійських
Русинів, відповідному Ко-
мітетови, вибраному з ту-
тешних Русинів. Того С. П.
не учинив, а книжки, при-
значені для тут. Товариства
„Просьвіта“, полишив собі.

Почали Русини збирати
складки на першу руську
часопись в Бразилії. Голо-
вно займали ся тим покій-
ний О. Роздольський на
Ріо Кляро, п. Іван Занько,

теперішній купець на ко-
льонії Marechal Mallet, пп.
Іван Коцюмбас, Прокіп Юда
і Д. Іванків, електротехнік
в Куритибі.

С. П. сидів тоді по ча-
сти на колоніях Ріо Кляро
і Людені, де тримав корчму
і продавав комітетові книж-
ки. Складки на друкарню
йшли поволі, бо багато Ру-
синів відсунуло ся, знаючи,
що п. Петрицький, як ре-
дактор буде лиш кривити.
Зібрали вкінці на стілько,
що Петр. замовив черенки
на імя п. Коцюмбаса. Коли
черенки прийшли і все вже
було готове, приїхав „пан
редактор“ С. Петр. з Лю-
цені і обняв редакцію. Хре-
щенє „Зорі“ відбуло ся
красно. Мушу додати, що
тими справами по моім всту-
пленю до конзуляту я мало
занимав ся задля браку ча-
су; по виступленю, і то на
просьбу самого д. Петриць-
кого прибув я на Загальні
Збори тов. „Просьвіта“ і
хрестини „Зорі.“ Если ще
додам, що на голову това-
риства був призначений по-
кійний Гр. Зінько, котрий
на кілька день перед Збо-
рами помер та його назви-
ско вже стояло видруковане
на картках як голова, то д.
Петр. дуже велику непра-
вду лише, бо то він сам
своєю власною рукою впи-
сував імя п. Коцюмбаса як
голову, мимо того, що сей
вимовляв ся від того уряду.
Найбільша комедія була
вийшла з іменованєм вісь-
мох почетних членів через
самого д. Петрицького, ме-
жи котрими находив ся і я.
Чи коли ті почетні дипло-
ми до рук дійшли — сумні-
ваю ся, бо почетні члени,
заіменовані в Галичині, бу-
ли би певно подяковали.

С. П. був редактором до
10 ч. „Зорі.“ Если би хтось
всі ті числа взяв до рук і
схотів переглянути, то пе-
реконавби ся, що у них бу-
ли лиш його інтереси, його
кривда, напади на ОО. Ва-
силян і иньших людей, та
хвальба себе і своєї родини
за патріотичну діяльність.
Таж навіть один з його рід-
них братів написав до него:
„Ти пишеш саму січку.“
Дальше сипали ся пере-
друки, як нпр. з „Свободи“
два більші артикули о Па-
рані пп. Баберецького і Ко-
цюмбаса і иньші. — Історія
уступленя д. Петр. з ре-
дакторства була слідуєча:
д. Петр. наміряв виїхати до
Галичини і в тій цілі на-
віть затримав в своїй ки-
шені 111 мільрейсів з Тов.
„Просьвіта в Куритибі“ і
притім иньші рахунки ре-
дакції від передплатників
„Зорі“, котрі властиво мав
мати касієр у себе, а д. Пе-
трицькому виплачувати 120
мільрейсів місячно. Коли
в 10-ім ч. з 12-го марта
1908 р. хотів ще напасти
на розличних людей, а Ко-
цюмбас, як предсідатель
комітету друкарняного на
то не позволив, д. Петр.
сказав, що дальше не буде
редаговати. Тоді то звернув
ся п. Коцюмбас до мене
з просьбою, щоб ім по-
мочи. Я прирік і то без-
платно, але лише до часу
мого виїзду до Європи. О

якімсь кнованю, щоб Петр.
повалити і мови не може
бути. Ніби хто і пощо? Чи
я, котрий тоді трактував
з колонізаційною комісією
в Ріо Жанейро і мав відтам
запевнєних 800 франків мі-
сячно і кошта подорожи?
Повалив ся д. Петрицький
сам, бо хотів все взяти в
руки і всім рядити. Я при-
рік свою поміч лиш длато-
го, щоб перша руська ча-
сопись не упала. Порозу-
мінє мос з о. Вжуховським
є вигадкою, бо Петр. добре
знає, що я з о. Вж. може
з 4 роки не говорив ані не
кореспондував.

В касі не було ані одно-
го сотика, бо остаток за-
брав д. Петр. Предплати не
надходили, бо то був вже
цвітєнь і вийшло вже де-
сять чисел від початку; хто
мав отже заплатити, то вже
був заплатив. Треба було
сплачувати друкарню, скла-
доча, папір, пошту. Надій-
шли і другі черенки, котрі
був замовив д. Петр. на імя
Коцюмбаса — треба було
знов кількасот мільрейсів
заплатити. — З розличних
місць а навіть з Аргентини
доносили, що збирають
предплату а навіть і датки
на „Зорю“, але гроші не
надходили, бо розпочала ся
контрагітація против „Зо-
рі“ проваджена через роз-
личні особи обурені на д.
Петр. хотий ми зараз ого-
лосили, що нас лиш спра-
ви загальні будуть інтере-
сувати. Всі ті видатки по-
кривав п. Коцюмбас з сво-
єї кишені з яких найбіль-
ший був непотрібне замов-
лене д. Петрицьким чере-
нок. Робив він то, як каже,
не для інтересу, а лиш з
патріотизму, щоб часопись
підтримати, думаючи, що
все якоев піде. Коли довги
зрастали, завізав п. Коц.
Комітетових; сі ухвалили
просити д. Коц. утримувати
дальше часопись, а самі
обіцяли, що старати ся бу-
дуть ілами її під-
тримувати.

Д. Петрицький, повер-
нувши з Галичини, як член
Комітету, мав право пере-
глянути рахунки. Склика-
но засіданє Комітету. Д.
Петр. зажадав виданя чере-
нок, які Комітет мав піз-
нійше п. Коцюмбасови спла-
тити. Той не згодив ся,
лиш зажадав гваранції, бо
видав досить своїх грошей
готівкою, не числячи своєї
праці і трудів. Д. Петр не
міг дати ніякої гваранції, а
двох Комітетових т. є. П. П.
Занько і Булик не хотіли
її дати. Тимчасом довги
росли і не було иньшого
виходу, як застановити ви-
давництво „Зорі“ з 42-м
числом.

А тепер запитаючим ся
д. Петрицького, яку ціль
має ложне подаване ним
розличних фактів? Чи пан
Стефан Петрицький доктор
медицини, тою брехнею ду-
має піднести ся? Прецінь
знайдуть ся і иньші, котрі
з'уміють написати правду.
Куритиба, 29. грудня '09.
Володимир Квасінський.

Отворене читальні „Просьвіти“ в Hazleton, Pa.

Дня 16-го січня с. р. від-
було ся отворенє читальні
„Просьвіти“ в Hazleton,
Pa. Від довшого часу чу-
ли Русини Гезлетонські —
особливо з Галичини — по-
требу злучити ся разом і
найти собі місце, деби они
чули ся свої, — особливо
коли в останніх часах роз-
горіла борба „Угоршан“ з
„Галичанами“ (в Hazleton
єсть дві церкви і обі угор-
ські). Тож порадившись,
зробили перший крок і за-
снували у себе читальню.
Перші збори випали дуже
величаво. До читальні впи-
сало ся на разі над 40 чле-
нів, і рішили предплатува-
ти всі американські руські
часописи, а з крайових:
Діло, Свободу, Посланник,
Місіонар, та вписати ся в
члени „Просьвіти“ в Філя-
дельфії і у Львові.

До виділу ввійшли: Про-
ко Андрей, предс., Богдан
І., заступ., Пелехач А., ка-
сієр, Шараварко О., секр.,
Кравчук К., бібліотекар,
Носаль Мих., господар. Ва-
долові: Лембек Е., Марди-
няк Мих., Костів Вас.

Честь Русинам Гезлетон-
ським, що йдуть до сві-
тла, правди і науки, — ко-
би лиш не дримали по до-
розі. Честь їхнім проводи-
рам, що розпочали діло па-
тріотичне. Честь першому
предсідателеви Теод. По-
ливці, що з другими щир-
ними одиницями заняв ся
і скликав перші збори.

М.

Вже вийшло третє число гумо- ристично-сатиричної часописи „ШЕРШЕНЬ“.

Зміст часописи представ-
ляє ся дуже цікавий і за-
бавний. Між иньшим зна-
ходять ся ось такі „кавал-
ки“: Добра рада, Часом і
батюшка придасть ся, Я і
воробці (розмова про неопи-
хану кутю), Як жид від-
правляє сабаш, До бою,
Докладний час, Дослівний
лист нашого давного коре-
спондента, В редакції „Шо-
ступа“, Як господин ре-
дактор „Правди“ розмо-
вляв по руськи, Лист
„Шерпеня“ до знакомих,
Як циган просив ся на
ніч, Последні вісти і багато
иньших веселих та смі-
шних кусників. Сю часо-
пись радою кождому за-
пренумерувати і нехай ся
ніхто не боїть, що часопись
упаде а его гроші пропа-
дуть, бо видавці „Шерше-
ня“ гварантують за точне
появленє ся кожного числа
на свій час, а еслиби було
на стілько предплатників,
щоби не треба було до ча-
сописи багато докладати,
то „Шершень“ вилітає
3 рази на місяць.

Предплата на цілий рік
вносить \$1.50. Гроші тре-
ба посилати через поштовий
або експресовий money or-
der на адресу.
SZERSZEN
439 N. 6-th Ave.
Scranton, Pa.

Руський Народний Дім.

Сим подась до відома Оліфантським стакголдерам, котрі мають уділи в бувній корпорації „Руський Народний Дім“...

За ліквідаційний Комітет К. Курців, С. Ядловський, председ, секретар. Г. Дядиш, касієр.

НОВИНКИ

Table with 2 columns: Name and Title. Includes: 3/4 Максима, Неоф., 4/1 Тамотея, 5/1 Климента, 6/1 31. Ксенії, 7/1 Григорія Богосл., 8/1 Ксенофонта, 9/1 Йоана Золот.

— Розмет Р. Н. Союза за місяць Січень с. р. вносить \$1.25 на ціле посмертне, а 70 цнт. на лів посмертного.

— В останнім числі „Кан. Фармера“ читаємо, що департамент статистики в Отаві подає ось такі числа про вартість канадійських земель: Пересічна ціна на цілу Канаду...

— Як читаєм уже звісно, американський народ зрівняв ся до розвучливої самооборони проти визискувань усякими тростями, що проявилось передовсім у початім на велику скалю бойкоту м'яса.

— Морє крові росте! Як доносять телеграми в Pueblo, Colorado дня 31-го січня в май. тах Colorado Fuel and Iron Co. з Рітгеро 150 майнерів зістало засипаних.

щоб отсю страшну вість не пустили в світ, попротинала всі телеграфічні і телефонічні дроти ведучі до сеї місцевости. Сі три майнери, яких трупи надано при вході власне мали спустити ся в долину, як наступила катастрофа.

— Новий клуб в Галицькім сойма повстав під назвою: „Клуб русско-народной організації“. Головою сього клубу є батюшка Колпачкевич, секретаром батюшка Сенік, а членами коломийський амбасадор Дудкевич і Миронюк-Заячук.

— За гнилі ломачі жите. В Черневі коло Бурштину гайовий дідича Кречуновича, Адамчук, зловив селянина Ілька Короля, як збирав гнилі ломачі в панському лісі.

— Звірський „інтерес“. Недавно тому в Росії у місті Петербурзі було викрилось тасмичне звірство. В одному домі знайшли убитого чоловіка. Він був страшенно покалічений і мав здулену з лица шкіру, так що не можна було пізнати, що се за один.

— Дня 22-го м. м. віденський суд пораз третій уневажний шлюб вимушений тутешніми еміграційним урядом на Еліс Айленд. Перед роком прибув тут один австрійський барон в товаристві одної хористки з опери.

— Хто спричинив російсько-япанську війну? Відомий російський революційний публіцист (газетяр) Бурцев, оголосив у французьких газетах важні документи що-до почину російсько-япанської війни. З сих документів виходить, що до сеї програної Росією війни, пер цілю силою сам цар Микола ІІ.

— Конституція в Босні і Герцеговині. Мимо того, що вже минув рік, як сі краї зістали при-

лучені до Австро-Угорщини, нема там ще конституції, а краєм править військовий корпус-командант. Тепер доносять з Відня що при кінці сего місяця буде надана конституція Босні і Герцеговині.

— Найліпший самолет. Відомий молоденький, французський воздухоплавець Лятта літав о-ноді так знаменито на своїм самолеті, як досі ще ніякий воздухоплавець.

— Червоне озеро. Недалеко оселі Нікалаєвскос, Мамгішлякского уїзду, в Росії, знаходиться озеро із солоною водою, дуже цікаве під зглядом науковим. З приходом весни в озері множить ся велика кількість особливих маленьких животинок, бактерій.

— Дня 22-го м. м. віденський суд пораз третій уневажний шлюб вимушений тутешніми еміграційним урядом на Еліс Айленд. Перед роком прибув тут один австрійський барон в товаристві одної хористки з опери.

— Гроші з Америки. Після найновіших урядових виказів надійшло в р. 1908 до Австро-Угорщини від емігрантів з Америки 174 мільонів корон.

чнини. З того краю є там на зарібках найбільше переселенців.

— Біліон. Говорачи о великанських числах, чи подумав хто коли небудь о тім, що се таке біліон? Се мільон мільонів. А щоб поняти уся величезність сего числа, застановім ся над сим.

— Нічо в світі не в силі спричинити більшої приятности для людини, як усунене болю. І ніяким иньшим „средством“ не осягає ся того так скоро, як через „Котровий Pain Expeller“ Ріхтера.

ДОБРА ПОРАДА. Старі, опитні в світових справах люди завсїгда зможуть Вам подати добру раду, а передовсім в усіх скалях недуг. Наш власний досвід говорить, що в усіх клопотах кішок і жолудка можемо сьміло поручити Трїнера Американський Еліскір Гіркого Вина.

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA. Капітал \$50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски \$93.000.00. Заснований 1864 року.

До відома Братям-Русинам в Клівеланді і околици.

Мило нам поділити ся з усіми тою радісною вісткою, що галицькі Русини в Клівеланді, Огайо, порішили з'організувати ся о власних силах і основати галицько-руську церков під покровом сьв. Апостола Петра і Павла, яка має стати на Corner W. 7th str. and College avenue.

Положенє для Божого дому прегарне; великі, оошпринлоти з двома фронтами при великій, а спокійній вулиці дають повну запоруку, що — може і в недалекій будучности — місце те буде пишатись величавим, в чисто руськім стилю збудованим Божим храмом та стане для нашої братії кріпким забором, твердою скалою сьв. Петра проти всім напастям зі сторони відвічних ворогів нашого народа.

В короткім часі (І. організаційний мїтінг відбув ся 5-го грудня 1909 р.) доложили вони всіх своїх сил і зібрали до тепер поважну суму майже \$7000. Нині проте живимо ту надію, що при вселаскавійшій помочи зі сторони Іх Пресвященства Кир Сотера С. Ортинського ще в тім місяці підпишемо контракт купна лотів за \$10500 і з Богом заберемо ся до дальшої праці.

Однак церков ця основується не для одилиць, а для загалу усяї нашої руської суспільности в Клівеланді і в його околици, так як нігде ту нема нашого храму. Звертаємо ся проте до усіх наших Братів-Родимців, до тих, що не знали об тім, як і до тих, що збаламучені хвилево намовами, підлещуванєм чи клеветою цареславних і независимців, і кличемо з щирою християнською серця:

Родимці! Правдивий захист для зболілої Вашої душі, правдиве успокоєнє Вашої совісті найдете лише в тім храмі, де перебуває, де мешкає Христос-Спаситель, в тій церкві, яку оснoвав сам Г. Н. Ісус Христос, якою рядять Його правні наслідники: святїйший Отець і з'єдинені з ним Єпископи.

Тож коли бажаєте спасти свою душу, коли бажаєте осягнути те вічне щастя, яке Бог від віків приготував для всіх людей — значить і для нас Русинів — громадно вступайте в члени нашої церкви, підпрїть зачате сьвяте діло по всім своїм силам, не ходіть одинцем мов зблукані вівці, а Бог сторицею нагородить Ваш труд і жертви зложені для Його Слави.

Нехай не сьміють ся з нас чужі люди, що ми одні по цілому світові, що не уміємо в купі працювати. Дїлом покажім усім, що се лож. що се клевета підла, кинена на наш бідний народ. Доложім усіх сил, усіх старань, аби і ми могли поведати ся своєю руською церковцею, аби і ми мали свій власний кутик, деб мегли заносити по руськи, по рідньому свої мольби перед престол Всевишнього. З'єдинім ся усі разом братньою любовію у сїм Христа. а станемо сильні мов мур желізний; тоді не переможе нас ніяка ворожа сила і сповнять ся на нас Христові слова: „Щасливі ті, що слухають Божого слова і після нього живуть.“

Вписує в члени церковної громади і всяких ближших поусеньє удїляє кожного часу:

Rev. V. Dovhovych 2462. Professor-str. S. W. Cleveland, Ohio. В Клівеланді, О., в січні 1910 р. о. Володимир Довгович предсідатель Стефан Полівода касієр. Йосиф Сенчина секретар.

ДАРОМ! одна пачка славних ліків „GALEN“

Чи Ви хорі? Ліки „GALEN“ вилічили тисячі людей, вони влічать і Вас. Пощо платити великанські суми грошей за ліченє, наколи Ви можете влічати себе самі. Прислїть свою точну адресу, імя і провисько, а ми Вам вшлемо відворотною поштою прїбний лік „GALEN“ цілком даром.

GALEN CHEMICAL CO., 227 WEST 74-th STREET, NEW YORK CITY.

Добрий заробок. Мн рішии зробити небувало сьо оферт, щоб головосюдиств наш краєвий тютюн знапий і доброті і нешкідливості по найлучших вакетках Америки. Хто хоче нам помочи, дістане 100 пачок краєвого тютюну вартости 15 дол. тільки за 6.00 дол., та, що кождий за свій труд варобить 9.00 дол. Крім варібку кождий дістане в даунку цілком даром отсю гарну годівку, загально вину і в своїй доброй конструкції і гвалтовану на 5 літ, в напиеом „Пастика в Америці“.

Думайте! Читайте! Жме вишов з друку Календар-Провідник на рік 1910 після нового стилю Ціна в гарній оправі 35 цнт. Агентам і книгарням опуст! Замонляйте завчасу! Eugene Hwozyuk 705 Mint Alley. S. S. Pittsburg, Pa.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союзу. Их Пресвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський єпископ в Америці. Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1908—1910. Духовний управитель: о. Михайло Балог, 712 Carson st. S. S. Pittsburg, Pa. Предсідатель: Дмитро Капітула, McAdoo, Pa. Місто-предсідателька: Марія Черемшак, Trenton, N. J. Місто-предсідатель: Федор Гут Кульчицький, Pittsburg, Pa. Касієр: Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa. Секретар фінансовий: Вох 76, Jersey City, N. J. Секретар рекордовий: Теодозій Лабовський, Вох 76, Jersey City, N. J. Радні: Михайло Беля, Holyoke, Mass. Петро Ярема, New York, N. Y. Іван Глова, Shamokin, Pa. Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa. Алексій Горбаль, Derby, Conn. Михайло Чергін, Clevelan I, O. Контрольна Комісія: о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y. Василь Гришко, Scranton, Pa. Михайло Бабій, 391 Maple Ave. Kingston, Pa. Директор друкарні: о. П. Понятишин, Вох 112, Elizabeth, N. J. адреса мешканя 326 Rose Hill Place, Elizabeth, N. J. Редактор: Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y. Менеджер друкарні: К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y. Головний організатор: Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass. Головна Канцелярія Р. Н. Союзу знаходиться під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союзу!

„Руский Народний Союз“ — Приймає членів до 45 літ життя. Вступне після літ. СОЮЗ ПЛАТИТЬ: В разі смерті члена клася „А“ (ціле посмертне) \$1000.00. В разі смерті члена клася „Б“ половинну посмертну \$500.00. Посмертне за жінку або мужа члена клася „А“ \$400.00. Посмертне за жінку або мужа члена клася „Б“ \$200.00. Посмертне за діти від \$15.00 до \$300.00. В разі утрати: а) обох очей, ніг або рук \$1000.00. б) одної руки, ніг або ока \$200.00. Если стець родини в шпиталі божевільних, Союз платить що року родині \$150.00. Кто хоче вступити до Союзу, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союзу.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належать до каси Р. Н. Союзу, посліає ся так: на money order-ах або чеках випикує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не досіає ся до Голов. Касієра, але враз з вказами до Голов. Секретаря. Головний Секретар опісля відсилає їх до Голов. Касієра. С. Ядловський, Голов. Секретар.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“ 1) ОГОЛОШЕННЯ БІЗНЕСОВІ, які йдуть довгий час (від 3 місяця до року) платять ся після спеціальної тарифи, яку интересовані дістануть на жадане листово. ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ, які: мітинги бранче і товариств належать до Р. Н. Союзу платяться ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союзу“. ОГОЛОШЕННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по 2 центи від слова для бранчи і товариств належачих до Р. Н. Союзу, а для товариств не належачих до Р. Н. Союзу по 4 центи від слова. ПОШУКУВАННЯ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменше 10 слів. КОМБІУРСІ ЦАРОХІЙ і інші по 3 центи від слова ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНІТВІВ по 10 центів від слова за найменше 10 слів. Одноразове оголошене адреси 25 центів. 2) Належитість за всяке оголошене мусить бути рyslана з гори та в цілому В противнім разі оголошене безуслбно не поміщає ся. Належитість за дрїбні оголошеня можна прислати також поштовыми марками 3) Коже оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед дагою виходу того числа часописи, в яким оно має бути помічене. Оголошене телефоном не приймає ся. 4) За зміст оголошеня або за відвчальність оголошувача ся в часописи фїрм редакція не приймає ніякої відвчальности. 5) Кого-б скривджено, або з ким зле обхджено-б ся в тїй фїрмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошущств, викине ся оголошене несовісної фїрми; крім сею редакція доложить всіх старань, щоб ошущств потягнути до відвчальности. 6) Редакція має право відкинути або перервати яке небуде оголошене, не подаючи причини. 7) Редакція має право жадати від фїрм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бізнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обуюють в оголошеню. 8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене. 9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї паперу. 10) За дрїбні оголошеня редакція не висилає ніяких поквитовань.

Ч. 1125. КВІТ \$150.00 на сто пятьдесят долларів, котрі п. Марія Пиш отримала як надзвичайну запомогу на удержаня родини з Головної Каси Руского Народного Союзу в Америці. Ramey, Pa. 16-го січня 1910. Марія Пиш.

Свїдки: Іван Решетар, Софрон Пиш. Від місцевого Уряу Руского Народного Союзу в Америці. Відділ (число 58). Василь Копильчак предс., Іван Бунга секр.

Ч. 1177 КВІТ \$400.00 на чотириста долларів, котрі п. Николай Мочар отримав як посмертну запомогу по женї Діміні з Головної Каси Руского Народного Союзу в Америці. Passaic, N. J. 11-го січня 1910. Николай Мочар.

Свїдки: Андрей Шептак, Кость Петрик. Від місцевого Уряду Руского Народного Союзу в Америці. Відділ (число) 42. Адам Яцишак предс., Александер Хованець секр.

Ч. 1179 КВІТ \$1000.00 на тисяч долларів, котрі п. Гринь Ільчук отримав як надзвичайну запомогу за утрату обох ніг з Головної Каси Руского Народного Союзу в Америці. Taylor, Pa. 1910. Гринь Ільчук.

Свїдки: Никита Марущак, Панько Головач. Від місцевого Уряду Руского Народного Союзу в Америці. Відділ (число) 92. Юрій Крайківський предс., Й. Сенюк секр.

Ч. 1173 КВІТ \$900.00 на девятьсот долларів, котрі п. Анна Свистович отримала як посмертну запомогу по мужу Вані з Головної Каси Руского Народного Союзу в Америці. Plymouth, Pa. 11-го січня 1910. Анна Свистович.

Свїдки: Томко Присташ, Іван Барна. Від місцевого Уряду Руского Народного Союзу в Америці. Відділ (число) 46. Олекс Сорока предс., Стефан Гриняк секр.

Ч. 1183 КВІТ \$100.00 на сто долларів, котрі п. Френк Пашкевич отримав як надзвичайну запомогу за незвичайну слабкість з Головної Каси Руского Народного Союзу в Америці. Baltimore, Md. 13 січня 1910. Френк Пашкевич.

Свїдки: Іван Валега, Николай Дурдела. Від місцевого Уряду Руского Народного Союзу в Америці. Відділ (число) 81.

Петро Миськів предс., Й. Дурдела секр.

Рух в відділах Р. Н. Союзу.

AMBRIDGE, PA. бр. св. Петра і Павла, від. 47, подає до загальної відомости, що дня 6-го лотого 1910. відбуде ся надзвичайний мітинг в церковній галі на 6-ій стр. Початок точно о год. 2-ій по пол. На сей мітинг має явитись кождий член. Неявивший ся заплатить 50 цт., а урядник і дол. кари. Також подає ся всім до загальної відомости, що брат. св. Петра і Павла від. 47 в Ембридж, Па. буде принимати нових членів без вступного через 2 місяці, то є в лютім і в марці. Мітинги відбувають ся все в другу неділю по першим. Ів. Михалик предс., Лесьо Гриневич секр. Мих. Нижанкевич кас.

ELIZABETHPORT, N. J. тов. „Зап. Січ“ від. 234 повідомляє, що вибрано слідуючий новий уряд: Л. Малафій пр., М. Чорний з. пр., Он. Кіценюк скр., Зах. Мазурик з. секр., Ілько Могила кас., М. Санса з. кас., Гр. Могила орган., Гн. Бабяк кошов., Ю. Шевчук і Гр. Замойський конт. комісія., Ів. Кулинич і П. Сташ-ко надз. хорих, Он. Рудніцкий дверн., Гр. Рудніцкий з. дверн. Мітинги будуть відбувати ся в кожду третю суботу в місяці в галі Цюрчка на Southpark, сог. Front st. початок пів до осьмої вечером. — Анд. Кіценюк секр. 212 1-st st. Elizabethport, N. J.

NEW YORK, N. Y. Тов. „Зора“ від. 69. подає всім своїм членам до відомости, що надзвичайний мітинг відбуде ся в суботу дня 5-го фебруара о год. 8. в мітинговій галі 8 Liberty Hall, Houston st. Просить ся всіх членів прибути, бо в противнім разі заплатить 50 цт. а урядник і д. кари. Анд. Кашеньский пр.

McKEESPORT, PA. бр. св. Ів. Крест. від. 48. подає до відомости, що вибрано слідуючий новий уряд: Гн. Гвіздар пр., Наз. Гринишия скр., Мик. Трояновський кас., Мітинги зараз по Богослуженю в церковній галі на Sinclair st. Кто не заплатить через два місяці зістане суспендований. — Наз. Гринишия, 923 Ridge st., McKeesport, Pa.

McADOO, PA. бр. Пр. Богор. від. 7 подає до відомости, що вибрано слідуючий новий уряд: Ів. Поспанко пр., Анд. Шквір з. пр., Дм. Капітула кас., К. Поступак скр. фін., Анд. Капітула секр. рек., І. Рифун і Ів. Пухир доз. каси, Анд. Капітула, П. Яцканич, Ів. Пухир і Захар Мойсей доз. хорих, Мих. Біляк

кап., Гр. Тима хорунж., Ів. Шквір, Ст. Поступак і Сем. Пухир контр. ком. — Анд. Капітула секр.

CLEVELAND, O. бр. св. П. і П. від. 102 подає до відомости, що вибрано слідуючий новий уряд: Ів. Пудик пр., В. Волянський кас., М. Лазука секр., Ів. Мильнич, Вас. Климчук, П. Коваль і К. Стадник, В. Капраль опікун. хорих, Гн. Литвак хорунж., М. Гегін кошовий, Стеф. Кардаш дверн. — М. Лазука секр.

CLEVELAND, O. тов. „Січ“ від. 251 подає до загальної відомости, що на річний мітинг дня 26-го січня вибрано слідуючий новий уряд: Ів. Синчина пр., Т. Почанський з. пр., Анд. Турчик кас., М. Андрусечко секр., Н. Страп з. секр., Й. Шпотко і Іван Вонсач доз. хор. на S. W. M. Печих і М. Кипчик доз. хорих на Вгоу. Рівнож повідомляє ся, що в місяцю лютім і марти буде принимати ся нових членів до тов. за половину вступного. Т. Андрусечко секр.

RHONE, PA. бр. св. Спас. в. 29 подає до відомости, що на річний мітинг дня 23-го січня вибрано слідуючий новий уряд: В. Федак пр., М. Жидяк з. пр., В. Блишак кас., Гр. Озога орган. і опік. бр. дітій. Ів. Лейчук рек. скр., Анд. Грозьо доз. хорих, Т. Гулик, М. Жидяк і Ст. Беднар контр. ком. — Гр. Озога секр.

Бал і Представленя. (Оголошене в сій рубриці коштує: для бр. в Р. Н. Союзі і гр. кат. паролій по 3 цнт., а для всіх других по 4 цнт. від слова.)

Баль в TROY, N. Y. Заходом тешних парохіян відбуде ся великий парохіальний баль в суботу, 12-го лютого (на трох Св.) в красній галі (Germania Hall, River st.) Початок о 6-ій год.; вступ 25 цнт.; дохід на церков; музика знаменита; продукції кофу; хто з хлопців прибуде на сей баль, не пожадує, бо за те руть Комітет. 5-6

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ устроює бр. св. о. Николай, відд. 99 Р. Н. Союзу в суботу, дня 5-го лютого с. р. в галі на Савт Мейн Стр., Wilkes Barre, Pa. Початок о год. 4-ій по полудни. Вступ: муштини 25 цнт., жінки і дівчата даром. На сю забаву запрошує ся сердечно усіх Русинів і Русинок так з міста як і околиці як найсердечнійше. За добру забаву руть Комітет. 3-5

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ устроює братство св. Димитрія, від. 207 в суботу, дня 5-го лютого с. р. в братській галі (4-th str.) в Jeannette, Pa. Початок о 7-ій годїні вечером. Вступ на галю і дол., дівчата безплатно. Всіх чесних Русинів так з Jeannette, як Маног і околиці запрошує ся як найсердечнійше. За знамениту забаву руть Комітет. 4-5

Конкурс. (Оголошене в сій рубриці коштує по 3 цнт. від слова.)

— Пошукує ся дякоучителя від 10-го лютого до ведена кофу і школи (1-на год. денно.) Платня \$30.00 місячно, крім доходів. Зголошеня під: Priest of Ruth. Church, 54 Walnut st., Manchester, N. H. -5

Пошукування осіб. (Оголошене в сій рубриці коштує по 2 цнт. від слова.)

— Де є Гринько Цюпка, який від 2 і пів літ пропав без вісти. Ктоб про него що знав, нехай напише а дістане 5.00 дол. нагородн. А. Сіурка, Krakov Alta, Canada. -5

— Де є Андрей Войтович який опустив Dixonville ще в цвітні 1909 року. Ктоб про нього що знав зволить повідомити сестру: Salomea Wojtovych, Box 81, Dixonville, Pa -5

— Глядає ся пропавшого без вісти перед півтора роком Данила Печенюка, з Волгуб., ковенського уїзда. с. Подлісн, 32 літ. Жена і діти молять подати вістку, если хто знає де він є. До червня 1907 робив в Галестоні, Масс. і мешкав у Джона Шмета, з Норфолк стр. Говорено, що він має збожеволити і находит ся деь в домі божевільних. Прошу повідомити: Jakob Gordichuk, 26 Canal st. New York.

ПОЗИР McKEES ROCKS, PA!! Мітинги тов. „Запорожська Січ“ будуть відбувати ся точно в кожду першу неділю по першим. Кождий член мусить безусловно явити ся. Т. Ковальський секретар.

Дещо про Пітсбург. (Продовжене зі стор 2-ої.)

цеві товариства з нагоди імянн тамошнього пароха, о. Стефановича. Ішли промова, сьпіви, многолітствія і пр., а наконець вручене дарунку (якихсь 7 томів книжок) як я пізнійше дізнав ся, Грушівського „Історії України-Русь.“ Так мило перейшов вечер св. Николая, а хто не був на сїм, мусів певно жалувати опісля.

Заразом напишу хиба і про третю штуку, на яку я ішов з повною приємністю, а сею була біблійна вистава „Вифлеємської Ночі.“ Чогось подібного не доводилось мені бачити ні у старому краю, ні тут в Америці. Особливо гарні та дорогі і добре обдумані були костюми, які додавали цілій виставі поважного, релігійного настрою. Перед очима зрїтелів нересувались живі образи, представляючі „чудо чудес“ що довершилось перед віками для добра в грїхах потапаючого людства. Книжники та старозавітні пророки оповідаючи собі в сьвятини про прихід Спасителя, убогі наставі що їм з'являють ся, Ангели і Ієна зоря, цар Ірод і гостина трех царівв Востока а вкінці Вертеп з дитятком Ієусе, прегарні сьпіви — коляди в часї представлення, усе те зложилось на прекрасну цілість, що кождого зрїтеля приковувало та заставляло хоч хвилию забути на сїре, поденне життя, а взнестись гадкою високо, високо та думати про се, чога то чоловік довершити може. Галя була і сим разом заповнена по береги а хто хотів, міг багато доброго навчитись. Лиш се одно може не одного посторонного дивувати, що пітебурські читальники без утоми працюють для свого власного добра і добра других. Дивувати се кождого мусить і тому честь Вам пітебурські читальники. Нехай отсі слова будуть заплавою за Ваші труди.

ХТО не має а хоче дістати банкові папери до пересиланя грошей до краю, нехай сейчас пише на адресу: Ruthenian Exchange Co. 184 Hudson St., New York.

Позір Братства! Роблю всі братські річи найліпше і найкрасше, а найліпшого матеріалу ва дуку при ступні шїні і ва роботу гварантую. Продаю книжки і на жадане посілаю цілики. Єсьм довголітнім членом Р. Н. Союзу. Проч в чужини; удавайте ся до свого! Мій адрес: STEFAN KALAKUKA 215 Moran Court, Scranton, Pa.

Фарми в полудневім Мічігені.

Хто поспішить ся, зможе ще купити красний кусок землі з будинками і садом, або без, в найкрасцій і найздоровійшій околиці близько рухливого міста, в ціні від \$8.00 і висше за один акр на кількатиіні сплати. Земля чорна з глинковим підкладом. Чудова рівнина, ні слїду з каменя або мочарів. Напї всі фарми продаємо по тїй ціні разом з углевим покладом. Пишїть і зголошуйте ся, а ніколи сего не пожадує до свого краяна: 2—BADOWSKY LAND COLONIZATION CO., Box 47, STANDISH, MICH.

ДОБРИЙ ЗАРОБОК. Кождий вечерями може заробити 3.00 доллар. Прошу написати до нас по інформації. Кто у нас купує книжки, дістає гарний дарунок. Пишїть по цілник руських книжок на адресу: 5-13 JOHN IWANICZ, 157 Middle Ave., Garfield, N. J.

Папері листові Продає друкарня „Свободи“ 184 Hudson st., New York.

Той золотий зигарон даром

красній, окладки в обох сторїх, гарно виробленї, в осередку дорогий каменї, як також тримає добре час. Зигаристри в сторї ціняє ся \$23.00. Гварантований на 20 літ. Ми хочемо, щоб пара людей в кождї місїтї помогло нам адвертайзувати наш доброго татуни фанки і цигаретовий тютюн, гатунок, який булесте звиклий курити в Европі, і котрий Ви любите. Ми пишемо Вам за \$6.00 вартоєти нашого тютюну, всякого рода, Австрійського, Боснійського, Російського, Турецкого і Герцеговінського. Скорю отримаете наш тютюн дїяте янати і сировувати своїм приятелям, а они очко рокуцють всю від Вас і певно всі хотять, щоб єстьє завордували більше для них. Богато вищих помічників в адвертайзованю, пишуть нам, що розпродають ва 6 дол. наш тютюн скорю дістатуть. Дайте Вашим приятелям нашу адресу так, щоб ввади, до купити в приршлоста того тютюну. За тую услугу від Вас, дямо Вам наш гарний 23-долларовий золотий годинник вадарию. Пишїтьте, що гроші будуть звернені будь котрому костюмерови, если буде невадоволений. Пришїтьте нам наперед 50 цнт. поштовими марками, решту 5.50 дол. заплатите С. О. Д. в Вашім експресовім офісі при відбраню пакунку. Зигарон і тютюн буде в тїм самім паунину. Посілаємо є позволеню огляненя перед вадатюю. Если пришлете нам цілу суму т. є. 6 долларів в гори через Money-Order або в реджістрованім листї, ми Вам пішемо яко особіну премію авосьм даром, гарний золотий ланцукотк вартостн 250 дол. Особи, замаалюючи в Канади мусять надсалати цілу належитість в гори враз а замовленю. Ви не потребуєте побоюватись посілаючи нам нашеред гроші, понеже ми єсьмо відвчальною фірмою і робимо так як і говоримо т. є. кождому невадоволеню гроші звертаємо. Ся окувіє будь ва короткий час, тож ордеруйте сейчас. 5-8 АДРЕСА: EUROPEAN TOBACCO CO., Dept. 52 Leonard St., New York.

Літаючі машини.

Від давна люди завидували птахам, що вони так свobodно бувають собі у водусі, в небесних просторах. І люди силкувалися придумати такий спосіб, щоби можна було літати їм так, як птахам. А у давній давнині люди склали навіть казки про таке літання. Римський поет Овідій написав дуже гарну казку про Ікаря, котрий зробив собі ніби крила і полетів в гору, як птах. Але піре в тих крилах було прицеплене воском, сонце пригріло, віск розтопився і Ікар упав на землю. Се неймовірна казка, але чоловік, людський розум і витревалість у праці, потрапили вудуману казку здійснити.

Люди вигадали бальони, котрими стали літати у водусі. Бальон, то величезний мішок з дуже легкої, шовкової, але міцної матерії. В той мішок напускають газу, котрий є легший від звичайного воздуха, надувають його так як бордюг, завязують, та привязують до него на сильних мотузах кіш. У той кіш сідає двох або трох людей, бальон пускають з привязи і він летить в гору. Як бальон великий і газу в ньому багато, то він вилітає дуже високо, геть, аж повище хмар, де вже повітря таке рідке, що нема чим дихати чоловікови. Злетівши у певну височину, бальон такий легів собі по-над землею туди, куда гнав його вітер. А як треба було спустити ся на землю, то випускало ся з бальона трохи газу, він робив ся через те тяжшим і опускав ся поволи до низу, що-раз низше, аж осів на землю.

Велика недогода була з таким бальоном, бо ним не можна було кермувати. Таким бальоном чоловік не міг летіти там, де захотів, але туди, куда поніс його вітер. Отже люди стали заходитись над ним, як-би то вудумати такий спосіб, щоби можна кермувати бальоном у водусі так, як на воді човном. Бо через те, що вітер уносив бальон за собою, траплялось чимало страшних випадків. От приміром бувало так, що вітер заносив бальон на море і кидав у воду, або на гори, у дебри і тоді люди, що знаходились на бальоні, гинули страшною смертю.

Довго не могли люди придумати способу до кермування бальоном, але вкінці удалось і се вудумати, тай перевести в діло. Остатніми роками Німець, граф Цепелін, старий, пенсіонований капітан придумав такий спосіб, що кермує бальоном, як хоче. Він чимало налітав ся вже своїм бальоном до кермування і відбув навіть довші подорожі — з Фрідріхсгафен в Баварію до Берліна; се така дорога, як з Нью-Йорку до Пітсбурга. Дорожу сю пролетів щасливо, летючи часом і проти вітру, як закотів. Однак такий бальон є дуже коштовний і само спо-

ряджене його внесе на кількисот тисяч доларів. А до того-ж потрібно ще вудумати для бальона чимало легкого газу, котрим надувася бальон, а той газ також коштує дорого.

Через то бальон такий не дуже то практичний, тай не може бути загальноуживаний.

Окрім Цепеліна і другі воздухоплавці повігадували бальони до кермування. У Франції спорядили були такий бальон військові інженіри і звав ся він „Патрі“. Був менший від Цепеліна, але також дуже коштовний. А одного разу, як зірвалася сильна буря, то ціла компанія війська не могла того бальона втримати і він зірвав ся, тай полетів з вітром і пропав по нинішній десь у безвістях. По тім спорядили Французи другий бальон до кермування „Републіка“, але в липні м. р. він уляг страшній катастрофі. Коли на нім летіли його винахідник, капітан, один офіцер і двох машиністів; нараз мішок бальона тріс, запалив ся і вибух газу, тай бальон з людьми улав на землі і потороцив ся на куски, а нещасні його іздці позабавались і погинули на місці.

Найновішим бальоном до кермування є бальон „Естері“. Є се перший австрійський бальон до кермування, а вудумали і спорядили його братя Ренер в Граду, в Стирії. Останніми місяцями робили вони проби літати у Відні і проби єї були удачні. Але все таки і сей бальон не практичний бо дуже великий і коштовний тай не цілком безпечний.

Рівночасно, як роблено проби з дорогими бальонами до кермування, вьнші практичніші люди розгадували над тим, щоби вудумати щось практичнішого до літання, тай щоби не треба до сего дорогого газу і щоби такий прилад був безпечніший і практичніший від великого бальона. Одним словом такий прилад, котрим чоловік міг би літати після своєї волі, як птах.

І розумні та працюваті люди, по довгих, безвинних трудах повігадували і зробили машини до літання. Таких різних машин до літання є вже тепер багато і деякі з них літають справді наче птахи, але далеко ними летіти не можна, бо се доперва початки опановання воздуха людиною на спосіб птаха.

Машини до літання повігадували Французи, між котрими був перший Сантос Дімонт, а потім Американці братя Райт, капітан Фербер, Блеріо, Лятам і и. З поміж них найбільше вславив ся Блеріо, котрий вигадав найпрактичнішу машину до літання. Машина ся споряджена на подобу птаха. Має два крила наче птах і хвіст і в леті цілком подібна до великого птаха. Машина ся зроблена з дерева, не велика і легка, а

жене її бензиновий мотор. Блеріо був першим, що перелетів на своїй машині через канал „Ляманш“ з Франції до Англії. По нім перелетів понад сей канал другий молодий Француз, Лятам. Він також вигадав літаючу машину, але йому не щастило; мимо усяких зусиль його машина не літала добре. А коли довідав ся, що на подібній машині Блеріо перелетів Ляманш, то аж розплакав ся сердяга з досади і кинув ся ще з більшим запалом до праці над удіпшенням своєї машини. Тай за кілька днів, злагодивши машину, Лятам і собі полетів з Франції до Англії понад канал, не зважаючи, що на дворі стояла непогода — густа мрака, та йшов проливний дощ. І він перелетів канал в протягу 45 минут, але на кількометр від англійського берега упав в море. До сего берега не долетів тому, що від дощу машина дуже намокла, отже можна сміливо сказати, що машина Лятама не гірша від машини Блеріо.

Лятама і його машину зараз витягнули з моря, а він був легко ранений.

А Блеріо ще більше вславив ся своєю машиною. Не давнечко, не сповна перед півтора місяцями приїздив він до Австрії і там літав на своїй машині в Будапешті та у Відні перед сотками тисяч зібраного народу. У Відні цісар приглядав ся його літаню і дуже був тим одушевлений. А літав Блеріо на своїй машині наче справдішний птах. Машина взносила ся легконько з землі і лінула все вище і вище. А там літала так, як сього захотів Блеріо. Пускалась на усі сторони, то кружляла, а потім прожогом пускалась просто в діл на землю; відси відбавалась і знов мчала в гору і т. д. Люди, що дивились на се літання, були дуже одушевлені і не вірили своїм очам, що бачать чоловіка, літаючого, неначе птаха.

Минулого літа відбули ся у Франції, на розлогих полях за містом Раймс, перерони всяких машин до літання. З одного місяця пускались машини і пробували, котра полетить скорше і вище. Не всі вони показали ся добрими. Деякі попадали і потороцились, иньші летіли дуже коротко, а деякі літали добре, скоро і довго.

Однак до тепер нема ще ні одної доброї і певної під кожним зглядом машини до літання. Се тільки початки. А людський розум і безвинна праця в сім ділі доведуть до того, що через яких десять років будуть вже такі доконалі машини, що люди будуть літати собі у водусі, як птахи.

Блеріо працював над спорядженням своєї машини кільканадцять років. Спершу вигадка його не удавалась. Зроблена машина була кепською і не хотіла літати. Він не зражав ся сим і робив другу, третю. Че-

тверта також була ще кепською, бо полетівши досить високо, Блеріо зараз упав зі своєю машиною і потовк ся болючо.

Та і се не знеохотило його. Не стратив охоти і витревалости тай працював дальше над удіпшенням машини. І вкінці довголітний його труд увінчав ся успіхом. Витревалість в праці зробила те, що Блеріо спорядив найліпшу і найпрактичнішу поки що машину до літання.

Із тайн природи.

І.

Цілею науки є пізнати усе те, що бачимо кругом нас, що можемо відчутти нашими зміслами, словом наука вчить нас пізнати усьє сввіт. Будемо отже роздивлюватись і пізнаватись річі близькі і дальші, а щоб се нам тим легше вдало ся, то поділимо усе на певні відділи.

Передовсім однак мусимо затамити собі, що кожний предмет, який би він і не був, в науці називасмо тілом. Під сею отже назвою зовсім не треба розуміти людського або звірячого тіла, але під назвою „тіло“ наука розуміє усе те, що можна побачити оком, почутти смаком, нюхом або дотиком чи взагалі яким-небудь способом. Отже камінь, дерево, вода, воздух і т. д. се все суть наукові тіла. А усі ті тіла вартають того, щоби їх пізнати ближше. Ми бачимо їх щоденно, щоденно на них дивимо ся і зовсім на них не звертаємо уваги, гадаючи, що їх знаємо достаточо. В дійсности однак ми їх зовсім не знаємо та запитані, не багато могли бсьмо про них розказати. Бо се зовсім не вистане сказати, як яка річ зове ся і як вона виглядає, але щоби мож сказати, що її знає ся докладно, мусимо пізнати з чого вона складає ся та в який спосіб повстала, чим ріжнить ся від других річий або в чім є до них схожа. Иньшими словами сказавши, що коли ми схотілиб сказати, що якесь тіло знаємо, то поперед мусимо пізнати усі його прикмети. А прикметою тіла називася усе то, чим одне тіло ріжнить ся від другого, отже барва, вигляд і матеріял з якого його зроблено чи там з якого тіло складаєть ся. Починаймо отже від першої прикмети усяких тіл, то є від барви.

Возьмим декілька предметів, як пр. крейда, молоко, сніг і вапно. Бачимо, що усі вони суть білі, але ся барва не в усіх є однакова: сніг є біліший від молока, молоко біліше від крейди, а ся біліша від вапна. Бачимо отже декілька відмін білої барви. Такі самі відмінні стрічаємо у тіл барви червоної, зеленої, жовтої, синьої, чорної і т. п. Сі відмінні барви називасмо відтінками барв і вони власне дають се незвичайне таке численне багатство барв, яке стрічаємо в при-

роді. Відтінків таких в природі кожний з нас стрічає тисячі а тисячі.

А однак в дійсности маємо лишень сім головних барв в природі так як і в музиці лишень сім головних тонів. Сими головними барвами в природі суть барви: червона, оражжова, жовта, зелена, синя і фіолетна. Барви білої і чорної не вчисляємо в почет головних барв з причин, які вяснити ся понизше. Усі ті барви стрічаємо в соншній дуговині (веселці), яка являє ся на небі по дощі і то уложені в тім самім порядку, як ми се власне вчислили. Тільки в веселці одна барва повтаряє ся два рази, а іменно барва фіолетова, вона є бліда і темна. Однак в виду того, що вьнше сказано про відтінки барв ми кажемо, що є барв тільки шість.

Але пригляньмо ся уважнійше веселці. Бачимо у ній сих шість головних барв, але ніяк не можемо добачити якоїсь сталої, ясної границі поміж одною а другою барвою. Не бачимо, аби де червона барва раптово кінчила ся, а сейчай по ній наступила барва оражжова, але противно спостережемо, що поміж сими обома головними барвами находить ся безліч відтінків обох тих барв. Рівнож приглядаючи ся барві оражжовій бачимо, що вона є незвичайно схожа з барвами червоною і жовтою, а коли пригадаємо собі, що в веселці барва оражжова завжди приходить поміж сими двома барвами, то і не тяжко буде нам прийти до заключеня, що ся оражжова барва не є нічим иньшим, як тільки мішаниною барв червоної і жовтої. В веселці єї дві барви, то є червона і жовта заходять одна на другу, мішають ся і з тої мішанини повстає третя барва, оражжова з її многими відтінками.

Таке саме творить ся і з барвами жовтою і синьою, які змішані дають краску зелену, та наконець з барвами червоною і синьою, які дають барву фіолетну. Коли отже з сих шість барв веселки викинемо ті барви, які повстали зі змішання двох иньших, то значить барву оражжову, зелену і фіолетну, то лишать ся нам лиш три барви: червона, жовта і синя. І сі три барви називасмо барвами первісними або підставними, позаяк з них, мішаючи можемо сотворити всі иньші барви разом з їх тисячними відтінками; але барв первісних з иньших барв ніяким робом не можемо сотворити, ані первісних барв на ніякі вже иньші барви розложити не можемо.

Тепер заходить нове питання: знаємо, що змішавши дві первісні барви, дістанемо третю, небередню, як пр. з червоної і жовтої — оражжову, з червоної і синьої фіолетну, з синьої і жовтої зелену і т. п., отже, яку барву дістанемо, коли змішасмо три первісні барви (червона, синя, жовта)

разом? Змішавши єї три барви ми дістанемо барву білу, якої власне з тої причини ми на початку не вчислили поміж головні барви. Що біла барва повстає зі змішання барв червоної, жовтої і синьої, про се може всякий дуже легко перекопати ся. Витнім з картону кружок та наклеїм на нього три платки, паперу: червоний, жовтий і синій. Коли через середину кружка перемахасмо паличок і на нім, неначе на осі вправимо кружок в скорий рух, то не побачимо на нім ніякої вже барви, але цілий кружок буде видавати ся нам білий. З тої самої причини ми в веселці не бачимо ніколи білої краски, бо там власне повляють ся первісні барви, розділені. Світло соннішне само собою є біле, бо в нім суть всі первісні барви помішані зі собою, неначе в отсім кружочку, неначе в отсім кружочку. Веселка, або як її по ученому називають соннішна дуговина повстає з розділення ся барв находящихся ся в соншнім світлі. (Дальше буде).

Російсько-Американська Лінія.
Одинона без пересідання поміж Америкою і Росією.
(Russian-Imperial Mail Steamers.)

ПАРОХОДИ відпливають з Нью Йорку:
„Літанія“ — 9 то лютого 1910 о год. 9 ії по пол.
„Россія“ — 23 го лютого 1910.

Ціни шифарт:
До Роттердаму. До Ліваді.
\$31.00 III класа — \$38.00
\$33.00 III уліпшена кл. \$40.00
\$43.00 — II класа В — \$50.00
\$50.00 — II класа А — \$60.00

З Ліваді:
II класа А \$57.50 — II класа В — \$52.50 III класа \$38.50
Крім того пасажир III-ю класою платять \$4.00 як таксу жалдаву американським правительством. 2-5

A. E. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agents,
27 Broadway, New York.

Металеві ОБЦАСИ І ЗАПЯТКИ
Для майстерів, каменярів, фармерів і всіх, що роблять при тяжкій роботі.

Они виплять ся Вам потрібно. Можете їх купити враз а чоботами у Вашого продавця чоботів, або кожний швец Вам може їх прикупити. Они перетривають чоботи. Они сунь легкі від шкіри. Пшітї по книжку, яка Вам більше розкаже.

UNITED SHOES MACHINERY CO.
BOSTON, MASS.

DR. RICHTER'S PAIN-EXPELLER

Чоловік шарпаній болями є безпоміжний неначе сей розбитий корабель на скелях. Коли Ви терпите на ревматизм, невралгію, простуду і т. д., то тоді спробуйте кілька разів натриати PAIN EXPELLER-OM, загально узнаним, всесвітнім домашнім ліком. По всіх друторгах в ціні по 25 і 50 пгт.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Str., New York, N. Y.

Повір на марку озорожну „Котанція“

Книжки

які можна дістати в складі книжок „Свободи“:

- Америка 15 цнт.
- Ангел та пустельник і т. і. 15
- Борба клас і чому робітники організують ся 15
- В Старім і Новім краю 25
- Гріхи мільонерів і т. п. С. 7 6 15
- Денно в історії православної місії в Америці 10
- Денно про звірята 30
- Дві левади і т. п. С. 5 15
- Дорога любови, то Божа дорога, С. 6 15
- Емігрант 15
- Жовнір 10
- Журавал 10
- Житє зарібки, організації і т. п. в Спол. Державах 15
- Земельне питання 15
- Зуб за зуб 10
- Історія Русів з образками 10
- Капітал і праця 15
- Книжка рахункова 50
- Казка про Жидів 15
- Навернений Грішник 20
- Народний рух австро-угорських Русинів 15
- Новий Завіт \$2
- Образки і загадки 10
- Оповідання 15
- Про відступників від рос. православія 10
- Про путро землі 25
- Підземні скарби 25
- Покуса 10
- Про кінець світа 15
- Псалтир \$1
- Розмова Поляка з Русиним 10
- Смерть 10
- Стародавні казки та оповідання 15
- Степові люде 15
- Страйк 20
- Стрілья на смерть, робітничя драма 15
- Товариска ворожка 15
- Унія в Америці 20
- Хто чого жпе 15
- Які то є люди на землі, з 20 образками 50
- Як мужик ходив до царя правди шукати 15
- Через кордон 15
- Руско-англійський тлумач 60
- Польско-англійський тлумач 60

Також можна дістати:

- Книжочки колекторські церковні 10
- Книжочки Братські 10
- Метрики хрещеня 3
- Метрики шлюбу 3
- Метрики смерті 3
- Помяник померших душ 10

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

Успішней рускій вчитель і педагог на цілу Америку
Доктор прав
ЮЛІАН ЧУПНА
Консулярний комісар.

Пологоджує всі справи в Галіції. Процеса спадкові і групові. Відбір юрид. від доказів. Справи військові. Споряджує контракти, поземочія і всі інші документи. Переводжує і штабує ліції і всі види гіпотек.

3 N. Main St. WILKES-BARRE, PA.
Адрес поштової: JULIAN CZUPKA, I. L. D. P. O. Box 372, WILKES-BARRE, PA.

COPENHAGEN SNUFF

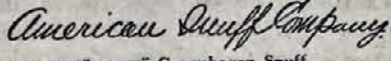
ГВАРАНЦІЯ ЧИСТОТИ, ГАТУНКУ І ЧИСТОТИ.

Обов'язуємось заповісти, если покусець оплатити колпа парижки (зілля смак) парижки, сей пакет Copenhagen Snuff на вишну табакну виробу в кожнім часу перед ульвимогим ограніччю на чий часу і в вестережстві, що сей пакет не був ушкоджений, по встиації його в нашої фабрики.

Лашель нові пакети привіємо до вишні; ми аусімо бути повідомлені і мусімо дати уповажненя на аворот товару перед його висилкою до нас.

Copenhagen Snuff є зроблена в найліпшого, старого, ідерного і запашного листя тютюнового, до которого додані суть лиш такі домішки, котрі суть складовими частями натурального листя тютюну і в найліпшого вапашних сонів. Препарація табаки задержує в ній всі добрі часті а усуває гіркоту і квас а тютюнового листя.

COPENHAGEN SNUFF є найліпшою світовою табакою до носа і до жута.

Повніша гваранція находить ся в кожній пакці Copenhagen Snuff.

Фабрикація табаки є умітною препарацією тютюну для ужитку людей. Препарація тютюну має такий смак який як варенє на страву або ферментованє на вино. Copenhagen Snuff є головно уживана як тютюк до жута. Позачь вона є в дрібних верев чистого тютюну, тому є сильнішою, а уживає її є о много практичніше, бо вона держить ся довше.

Если нема такої табаки в системах в Вашій околиці, то ми вишлемо її по авичайній ціні, за попередню оплатою, до якої небудь місцевости Сполучених Держав і доставимо кожній баняний гатушок компенсаційної 5-центової табаки.

AMERICAN SNUFF COMPANY, Dept. S., 111 Fifth Avenue, New York, N. Y.

Русини Пітсбурга!

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО ГРОШІ — ТО СИЛА?

Старайтесь піавати та пічнїть складати свої опадности в стейтій Банку на розі ул. Carson-a і 14-oi. Сей банк є одним в найстаріших і найпевніших банків, що цілковито забезпечує Ваші опадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і пп. Кожний, що має у нас гроші, отримує на банків авіт стейтійних контролорів.

Продаємо корабельні карти на найліпшій лінії, а гроші до краю висплатмо по почтовім курсі

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St., South Side, Pittsburg, Pa.
Й. Е. Рот, прес А. П. Міллер, кас. Ол. Бучак, ур. банк.

ВИРОБИ БРАЦКІ

шашлі, шапки, відзнаки, хоругви, уніформи.

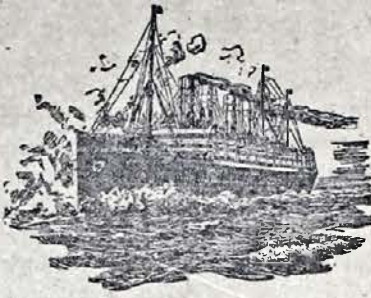
В. Н. МОРГАН 13 N. MAIN ST. SHENANDOAH, PA.

Ш. з 17 намінами
ЖЕЛІЗНИЧІЙ ГОДИШНИК для мушци і жінок, накручує ся без ключика, поволучаний, а гваранцію на 20 літ. подвійні куверти красю врізани. Ходить безусловно точно на спеціально зроблені для людей, котрі роблять при желізничих і гварантує ся на 20 літ. Не звичайні нагода — Ми вишлемо сей годинник на кождо адресу за посилатом. (С. О. Д.) \$5.75 і на аворот пересилка, в тим привілеєм, що кожний може його оглянути, і если ему не подобає ся — то теде не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у нашого кушци треба заплатити 35 дол. Дуже гарній 14 нар. золотом поволучений львівський а деревисом — додає ся даром до кожного годинника.

EXCELSIOR WATCH CO.
1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Руска Агенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кав-цією 15.000 доларів і від Контрелею Стейту Нью Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує сідуючі справи:

- Пересилає гроші до всіх країв по цінах можливо найташних і як найкорше.
- Продає Шифарти на різні лінії корабельні до староро краю і в краю до Америки по найташних цінах.
- Виробляє повновласти, контракти купна і продажи вавостротрені підписом консуля; переброджує всякі інші справи зі судамі і старокраєвими властями.
- Пологадує справи військові, як увільненє від асетирунку, військової контролі, увільненє від вправ і т. п.
- Міняє гроші — старокраєві на американські і американські на краєві після біжучого курсу.

Адреса:
Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson Str., New York, N. Y.

„ДУШПАСТИР“ се прекрасна, щиро-руська церковно-народна газета.

Виходить в Філядельфії кожного місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі свѣта. В „Душпастир-и“ друкують ся важкі для всіх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир“ всім подобає ся — всі его хвалять.

Коптує на цілий рік так тут в Америці як і до староро краю всего лиш \$1.20.

Читайте, що пишуть за „Душпастир“:

Canora, Sask., Canada, Март 29, 1919.

Вечерна Редакція Душпастира! — ...Признаю Вам щиро правду, що ніяка часопиє так не адоволила мене, як ся наша, дорога часопиє „Душпастир“... Ся часопиє то єсть так, який в дуже сильну пошуку, легкий, майничий дощ... Незай авієне благодать Божа над сям початком так гарного і сьветлого діла! — З поважанєм Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастир-и“, майже ко дия. Тож являють ся „Душпастир“ чим-сьоше для себе і для Ваших сповнік і авіагожих тутки і в краю.

„Душпастир“ повинен бути в кождій рускій хаті.

Гроші на „Душпастир“ треба посилати (найліпше почтовим моней-ордером) на імя:
Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ДАРОМ!

Вишлемо кождому на пробу новий лік, хто йно його буде потребувати. Мужчини зломані на здоровлю і торлячі на всілякі венеричні недуги, страту памяти, ревматизм, нервозність, утробу, піхур можуть пробувати сї ліки даром на наш кошт. Сї ліки суть спеціально споряджені для хорих мужчин та жінок на всякі полові недуги, нервозність, брак енергії, довѣря в себе, байдужність, влі навички, хронічні недуги, встидливність і т. д. Сї ліки додадуть Вам ваги тіла, черствости, здоровля, зроблять Вас сильними, веселими, о погіднім умі. Се не робить ріжницї, що Ви вже щось уживали; спробуйте ще раз і то безплатно, бо ми хочемо Вам помочи як добрий Самарянин і друг. Наш лік є царем поміж всіма ліками. Пишіть десь, а дістанете даром начку ліків і книжочку про нову методу ліченя. Адресуйте так:

Samaritan Supply Co.
D. 207 North Detroit, Mich.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ“ „RYZNYCIA“, 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має склад і виріб річей церковних як:

- Фелони чорні від \$30—65.00
- Ризи сьвітлі від..... \$35, 40, 55, 60, 80 і више
- Стихари від..... \$6.00
- Ручники, плитони, хоругви з образами від \$30.00 і в.
- Чаші від..... \$20, 35, 40, 50 і више
- Ліхтари, Службеники, Евангелія від \$20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.

Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній ціні. Приймає ся замовленя на нові річи як таном і до направи старі ризи.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.

Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.

Тройчі ручно декоровані по 4.50 дол. | Угля до кадильницї 28 цнт.
Пачка (120) запалачів 24 цнт. | Олива галлон 1.10 дол.

Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
..... 4 на ф. і 6 на фунт..... 22 „

Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт..... 22 „

Сьвічки стеаринові..... 16 „
..... 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.

Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.
Надило 50 і 55 цнт. за фунт.

АРТИСТ РІЗЬЯР
Евгеній Василенко
виконує всякі роботи входячі в обсяг церковної штуки, як:

- ІКОНОСТАСИ
- ВІВТАРИ
- ПРЕСТОЛИ
- БАЛЬДАХИНИ і т. д.

Золотить і малює ікони.
Усі роботи виконує добросовісно.
EUGENY VASYLENKO
337 W. Center St., Shenandoah, Pa.

Одинона взірцево уряджена
ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ“

затрудняє добре вишнолений друкарський персонал, посідає найновішї машини, як томе ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує
всякі друкарські роботи
точно, гарно і по низьких цінах.

Вшов, Родимці, як томе Відділ і члени Р. Н. Союзу повинні в всяких друкарських роботах удавати ся лише до своєї друкарні „Свободи.“ — Адреса:
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Оден з найбільших броварів в Америці.

Варить пиво на краєвий спосіб. без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него ніколи не болять, бо єсть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS,
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.

ПОЗІР! **ПОЗІР!**

Найкорисніша і найбезпечніша львокація капіталів в Товаристві торговельно-промисловім „Соніський Базар“ у Львові від виладок 5% щодня.

Від удлів 6%. Можна мати більше число удлів.

Позір! **Найліпші товари продає Товариство „СОКІЛСЬКИЙ БАЗАР“ у ЛЬВОВІ.**

Сьвяточні картки серія 10 штук — штука 16 цт.

Картки з вишивками, українські красавиці, Соколи по 12 цт.

Стихяського, Шевченка, Хмельницького, Мазени по 6 цт.

Календарик на 1910 — 20 цт.

Портрети Шевченка, Хмельницького, Мазени в ріжних цінах.

Вишивані сорочки від 12—18 К. вишив. краватки по 4 К.

Гудуцькі фартухи від 4—16 К. Козачкі шапки по 5 К.

Киятарки від 8 К. Гердани до годинника від 2—6 К.

Паньковські пояси від 10—60 К. Килими по 20 К. За шпильки з соколів по 50 а гербом брошки, спивки по 50 цт.

Для відродуєчих рабат. Гроші висилати на перед.